

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ

Ι. ΝΑΟΥ ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΕΥΚΑΚΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝΟΡΙΑΚΗ
ΥΛΟΓΙΑ

Έτος Ι' ΜΑΡΤΙΟΣ 2011

Αριθ. Τεύχους 105

1821

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίς

01.	Ἡ Ἑλλάδα δέν πεθαίνει μόνο ὅταν ταυτίζεται μέ τόν Χριστό! (π. Β. Θ. Β.)	91
02.	Ἡ 25η Μαρτίου: Τό μίνυμά της (Ἄρχιμ. Καλ. Λυράκης)	93
03.	Ἡ «Ἑυρωπαϊστὴς» Καποδίστριας (π. Γ. Μεταλλινός)	96
04.	Χριστιανός καί Πατριώτης (π. Γεώργ. Χάας)	107
05.	Ἡ ἐνορία μας γιόρτασε τὴν Ἁγία Φιλοθέη (C. Καμάμνι)	111
06.	Ἡ Ἑξουσία: Διάκονος ἢ Δυνάστης; (Νίκος Τσιρώνης)	110
07.	Ἁγ. Λουκά Ἐπισκόπου Κριμαίας «Ὁποῖος θέλει νά εἶναι πρῶτος, νά εἶναι ὄλων ὑπηρετής»	113
08.	Ἡ Ἑυλογία τοῦ Διαλόγου στήν «κουφί» ἐποχή μας	115
09.	Ἡ Ἀλληλογραφία μέ ἐνστάσεις	118
10.	Τό χάσμα Ὁρθοδοξίας καί Καπιταλισμοῦ (Δ. Νίκας)	127
11.	Ἡ Ἐπιστολές πού μᾶς στηρίζουν	130
12.	Ἡ Ἀποστάγματα ὁμιλιῶν-συζητήσεων (Ἄννα Μανωλάκη)	132
13.	Ἡ Θεατρική Ἀποκριά τῆς Νεολαίας μας (Ν. Τσιρώνης)	134

ἐνοριακὴ **ΕΥΛΟΓΙΑ**

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ Ι. Ν. ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΕΥΚΑΚΙΩΝ

(Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν)

Ἀσκληπιοῦ 38 (Ἀθήνα) Τ.Κ.106.80

Τηλ.:2103612449 - Fax:2103627037 - e-mail: vasvolou@otenet.gr

www.agnikolaos.gr

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: Ἱ. Ναός Ἀγ. Νικολάου Πευκακίων

ΕΚΔΟΤΗΣ - Διευθυντής Συντάξεως: π. Βασίλειος Ε. Βολουδάκης

ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ - ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΔΕΚΤΕΣ

Ἐπιτρέπεται ἡ μέ ὁποιοδήποτε τρόπο ἀναδημοσίευση τῶν ἄρθρων τοῦ τεύχους αὐτοῦ **μέ τὴν ἀπαραίτητη προϋπόθεση** νά ἀναγράφεται στήν ἀναδημοσίευση ἡ πηγή προελεύσεώς τους καθώς καί ὀλόκληρο τό ὄνομα τοῦ συντάκτη τους καί ὄχι μόνο τά ἀρχικά του, μέ τά ὁποῖα τυχόν δημοσιεύονται τά ἄρθρα σὺν περιοδικό μας.

Καλλιπεχνικὴ Ἐπιμέλεια: **Σαπφὼ Νίνου**

Τυπογραφικὴ Ἐπεξεργασία: **Σπύρος Κροντήρης & Δέσποινα Καρζῆ**

ΧΟΡΗΓΟΙ ΤΕΥΧΟΥΣ:

Αἰκατερίνη Χαρίση

Εἰς μνήμην τοῦ συζύγου της

Νικολάου Χαρίση

Η ΕΛΛΑΔΑ ΔΕΝ ΠΕΘΑΙΝΕΙ ΜΟΝΟ ΟΤΑΝ ΤΑΥΤΙΖΕΤΑΙ ΜΕ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟ!

Τό τεύχος αυτό του περιοδικού μας, με την επικαιρότητα της μεγάλης ημέρας του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου και της απελευθερώσεως του Γένους μας θέλει να βροντοφωνήσει την αλήθεια της Ήερης Ιστορίας του Λαού μας. Αυτήν την αλήθεια, που εκδιώκεται κάθε μέρα και περισσότερο από την Πατρίδα μας μαζί με την Αυτόαλήθεια Χριστός!

Είναι πιά κατάδηλο ότι η μεθοδευμένη παραχάραξη της ιστορικής πραγματικότητας της περιόδου από την Άλωση της Βασιλεύουσας μέχρι την Παλιγγενεσία του 1821, με τάχα ιστορικά επιχειρήματα “βαθύτατης έρεύνης”(!), αποσκοπεϊ αποκλειστικά και μόνο στο να πείση τους Έλληνες πως η Έκκλησία καθ’ όλη τή διάρκεια της Τουρκοκρατίας ήταν σύμμαχος με τον ...Τουρκο κατακτητή(!) και γι’ αυτό, ως κατάπτυστη και άχρηστη, δέν έχει πλέον καμμία θέση στή δημόσια ζωή!

Ευτυχώς, όμως, «καί οί λίθοι κεκράζονται» στήν αίματοβαμμένη Πατρίδα μας, αφού τά αποτυπώματα των μαρτυρικῶν κατορθωμάτων των κληρικῶν μας εἶναι ανεξίτηλα, όπως ανεξίτηλο εἶναι καί τό αίμα, γιατί έχουν μέσα τους ζωή καί ἡ Ζωή ποτέ δέν ἐξαλείφεται!

Έχουμε τόσες φορές τονίσει ότι, ἤδη από τήν ἀρχαιότητα, ὁ ἄρρηκτος δεσμός τῆς καθημερινῆς ζωῆς μέ τήν πνευματική ζωή καί θρησκευτικότητα ἦταν τό συστατικό στοιχεῖο τοῦ Έλληνα καί ἡ εἰδοποιός του διαφορά ἀπό ὅλα τά ἄλλα ἔθνη. Αυτό, ὄχι μόνο διατηρήθηκε στους αἰῶνες, ἀλλά καί γιγαντώθηκε μέ τήν «εἰς Χριστόν Πίστιν» τόσο, ὥστε ἡ εἰς Χριστόν Πίστη νά γίνη, μέ τήν Α’ Ἐθνοσυνέλευση τοῦ ἐλεύθερου Κράτους μας, τό μοναδικό κριτήριο προκειμένου νά λάβη κάποιος τήν ἰθαγένεια τοῦ Έλληνα!

Αὐτά εἶναι ἱστορικά στοιχεῖα ἀμετακίνητα, γιατί ἦταν καί εἶναι ἀδιανόητο στόν Έλληνα νά ἰδῆ νόημα καί σκοπό σέ μιά ζωή ἐπίπεδη, ὑλιστική, περιορισμένη καί ἐξαντλημένη μόνο στή βιολογική της λειτουργία, χωρίς αἰωνιότητα.

Ἡ Ἑλληνική ψυχή μέ τόν πόθο των προγόνων μας γιά «τόν Ἄγνωστον Θεόν» «κατέβασε», χωρίς νά Τόν γνωρίζη, τόν «Μόνον Ἀληθινόν Θεόν» στή γῆ καί Τόν κράτησε φυλαγμένο σφικτά στήν

ἀγκαλιά τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, Αὐτόν τόν Σαρκωθέντα Θεόν, γιά νά εἶναι βέβαιο τό ἔθνος μας πώς δέν θά Τόν χάση ποτέ.

Αὐτός ὁ Θεός μας ἔγινε ἡ Ψυχὴ τῆς ψυχῆς τοῦ Ἑλληνα. Γι' αὐτό παιανίζαμε καί παιανίζουμε μέ βεβαιότητα πώς «ἡ Ἑλλάδα ποτέ δέν πεθαίνει». Γιατί ἔχει γιά ψυχὴ τῆς τόν Χριστό πού εἶναι Ἄθανατος!

Αὐτὴ ἡ ἀγία κληρονομικότητα, τό νά ταυτίζη ὁ Ἑλληνας τὴ ζωὴ του καί τὴν ψυχὴ του μέ τόν Χριστό συνεχίζεται, δόξα τῷ Θεῷ, μέχρι σήμερα καί φλέγει καί ζωοποιεῖ πολλοὺς συμπατριῶτες μας, κληρικούς καί λαϊκοὺς.

Αὐτοὶ εἶναι οἱ γνήσιοι Ἕλληνες, ὅσοι κι' ἂν εἶναι, πολλοὶ ἢ λίγοι. Αὐτοὶ μόνο θά συνεχίσουν νά ὑπάρχουν μέχρι τὴ συντέλεια τοῦ κόσμου, γιατί «ἡ Ρωμηοσύνη θά χαθῆ ὄντας ὁ κόσμος λείψη»!

Οἱ ἄλλοι, οἱ παραχαράκτες, εἶναι ἀπὸ τώρα χαμένοι...!

π. Β. Ε. Β.

ΤΟ ΚΡΥΦΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Εὐτυχῶς πού πρόλαβε ὁ Γύζης καί ζωγράφησε τό Κρυφὸ Σχολεῖο τό 1885! Σήμερα θά τοῦ τό εἶχαν ἀπαγορεύσει οἱ τηλεοπτικοί... ἱστορικοί...! Αὔριο, διόλου ἀπίθανο, νά θεωρεῖται ἀνύπαρκτος καί ὁ ...Γύζης!

Ἡ 25η Μαρτίου: Τό μήνημά Της

Ἡ 25η Μαρτίου εἶναι ἡμέρα ἐλευθερίας πνευματικῆς καί ἐθνικῆς. Γι' αὐτό πανηγυρικά κτυποῦν οἱ καμπάνες ἀπ' ἄκρου σ' ἄκρο τῆς γαλανῆς Πατρίδας μας. Σημαῖες ἐλληνικές ἔχουν ξεδιπλωθεῖ στούς ἐξῶστες τῶν σπιτιῶν καί στόν κυματισμό τους προβάλλει ὁ τίμιος Σταυρός, τό ἔμβλημα τοῦ Ἔθνους· τραγουδοῦν δέ τήν ἐλευθερία. Θούρια παιανίζουν καθώς παρελαύνουν τά ἀγήματα τοῦ στρατοῦ, σέ εὐτακτους σχηματισμούς καί προβάλλουν τήν νεότητα τοῦ Γένους, τήν νέα γενεά, ἄλκιμη καί εὐσταλή, νά βαδίζει στά ἴχνη τῶν παλαιοτέρων, τῶν ἡρώων, ἀντάξιά τους καί ἐλπιδοφόρα.

Ἡ 25η Μαρτίου εἶναι ἡμέρα καί γιορτή, κατά τήν ὁποία μέ τήν ἀποστολή τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριήλ πρὸς τήν Παναγία Παρθένο, στή Ναζαρέτ, ὁ Παντοδύναμος Θεός εὐαγγελίζεται στόν κόσμον τή μεγάλη βουλή Του: Θά ἐλευθερώσει τό ἀνθρώπινο Γένος ἀπό τή δουλεία τῆς ἁμαρτίας καί τοῦ αἰώνιου θανάτου. Γι' αὐτό καί ἡ Ἁγία μας Ἐκκλησία ψάλλει μέ χαρά καί ἀγαλλίαση: «Σήμερον τῆς σωτηρίας ἡμῶν τό κεφάλαιον» (ἀρχή...). Καί ὅλοι οἱ χριστιανοί πανηγυρίζουν τό χαρμόσυνο αὐτό γεγονός γιά τήν ἀνθρωπότητα. Ὁ Μέγας Ἐλευθερωτής τῶν ψυχῶν ἡμῶν, «ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ υἱός τῆς Παρθένου γίνεται», γιά νά σπάσει τίς ἀλυσίδες τῆς ἁμαρτίας καί νά χαρίσει στούς ἀνθρώπους, «τήν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ» (Ρωμ. Η' 21).

Μέγιστο γεγονός! Διότι ἡ ἁμαρτία ἀποτελεῖ τή χειρότερη δουλεία τοῦ ἀνθρώπου, ἀφοῦ ὑποδουλώνει τήν ψυχή, τήν ἀληθινή δόξα του, καί τόν καθιστᾷ ἔρμαιο τοῦ κακοῦ καί ἀνίκανο γιά μεγάλα ἔργα, καί τελικά τόν ὀδηγεῖ στό θάνατο.

Δίκαια λοιπόν πρέπει νά πανηγυρίσουμε κατά τή γιορτή τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου. Καί δίκαια ὀφείλουμε νά δοξάσουμε τόν Κύριο καί Ἐλευθερωτή μας, ἐκφράζοντας τήν εὐγνωμοσύνη μας γιά τήν ἀγάπη Του, ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας ἀπέστειλε τόν Υἱό Του «Σωτῆρα τοῦ κόσμου».

Ἄλλ' ὅπως εἶπαμε, ἡ 25η Μαρτίου εἶναι καί ἡμέρα ἐλευθερίας ἐθνικῆς. Ἡμέρα ἱερή, κατά τήν ὁποία οἱ προγονοί μας τό 1821 κήρυξαν τή δίκαιη ἐπανάσταση τους κατά τῶν ἀπίστων Τούρκων καί ἐλευθέρωσαν τήν Πατρίδα ἀπό τή φοβερή δουλεία τεσσάρων αἰώνων!

Είναι ιδιαίτερα αξιοπρόσεκτο ότι οι Έλληνες του 1821 την εθνική ελευθερία, για την οποία εξεγείρονται, σπεύδουν να τη θεμελιώσουν πάνω στην Πίστη του Χριστού, στην ελευθερία που ο Χριστός χαρίζει. Συνδέουν τον αγώνα τους με τη γιορτή του Ευαγγελισμού, και τον θέτουν κάτω από την σκέπη του Χριστού, της Παναγίας και του Σταυρού.

Τό μεγάλο σύνθημα του 1821, που πυρπολεί τις καρδιές όλων, φωνάζει την αλήθεια αυτή: «Γιά του Χριστού την πίστη την αγία και της Πατρίδος την ελευθερία!» Καί η κήρυξη της Έπανάστασης στίς διάφορες περιοχές της Ελλάδας γίνεται με αναφορά όλων στον Χριστό!

Στην αγία Λαύρα λάβαρο της Έπανάστασης γίνεται τό παραπέτασμα της ωραίας Πύλης με την εικόνα της Κοιμήσεως της Υπεραγίας Θεοτόκου! Καί στην Πάτρα ο αρχιεπίσκοπος Γερμανός Σταυρό ύψώνει στην πλατεία του αγίου Γεωργίου. Καί παρά τόν Σταυρό «τελέσθηκε δοξολογία και τρισάγιο και μετά τουτο δόθηκε ο όρκος της Έπανάστασης». Ο Γερμανός, βρισκόμενος παρά τόν Σταυρό, απήγγειλε τόν όρκο και οι όρκιζόμενοι έφεραν τό χέρι στό Σταυρό, τόν ασπάζονταν και έλεγαν ως όρκο τά λόγια αυτά τά δραματικά: «Έλευθερία ή θάνατος».

Τήν ίδια ημέρα και σχεδόν την ίδια ώρα «ο Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης, ως στρατάρχης της Μάνης, τέλεσε δοξολογία παρά τόν Νέδωνα» για την σωτηρία της Πατρίδας- «τά πλήθη της πόλεως είχαν συρρεύσει και μέ τους ένόπλους έπαναστάτες άκουσαν την κατανυκτική δέηση, η οποία τελέσθηκε από ιερείς της πόλεως...».

Από την άλλη άκρη του Έλληνισμού—τίς Παραδουνάβιες: Ηγεμονίες—ο Αλέξανδρος ο Ύψηλάντης, ως άλλος Μέγας Κωνσταντίνος, είχε πρό όλίγων ημερών διακηρύξει: «Είναι καιρός να αποτινάξωμεν τόν άφόρητον ζυγόν, να ελευθερώσωμεν την Πατρίδα, να κρημνίσωμεν από τά νέφη την ημισέληνον, διά να ύψώσωμεν τό σημείον διά του οποίου πάντοτε νικώμεν, λέγω τόν Σταυρό, και ούτω να έκδικήσωμεν την Πατρίδα από την άσεβη καταφρόνησιν».

Και τά Έλληνόπουλα του Ίεροϋ Λόχου, μέ την φλόγα της νεανικής τους ψυχής, περιέλαβαν στον όρκο τους υπόσχεση φοβερή ασφαλώς, η οποία όμως έδειχνε σαφώς τη βαθιά τους ευλάβεια προς τόν Χριστό: «Όρκίζομαι τέλος πάντων εις τό της Θείας Μεταλήψεως φοβερόν Μυστήριον ότι θα ύστερηθώ της Αγίας Κοινωνίας εις την τελευταίαν μου εκείνην ώρα, εάν δέν έκτελέσω άπάσας τάς ύποσχέσεις, τάς οποίας έδωσα ενώπιον της εικόνας του Κυρίου μας Ίησού Χριστού»!...

Είναι ικανές αυτές οι λίγες ιστορικές μαρτυρίες για να μάς δείξουν ότι

τό 21, τό Ἔθνος κήρυξε τήν Ἐπανάσταση πραγματικά «γιά τοῦ Χριστοῦ τήν πίστη τήν ἀγία, καί τῆς Πατρίδος τήν ἐλευθερία». Καί στηριζόταν ἐξ ὀλοκλήρου στή θεία βοήθεια.

* * *

Κατά τή φετινή 25η Μαρτίου τό Ἔθνος μας βρίσκεται καί πάλι πρό νέων ἀπειλῶν. Στηρίζεται ὅμως ἄραγε «στοῦ Χριστοῦ τήν πίστη» καί αἰσθάνεται κατά τή σημερινή ἀγία ἡμέρα ὅτι πρέπει νά συνδυάσει τόν Εὐαγγελισμό τῆς Θεοτόκου μέ τή δική του ἐλευθερία, ὅπως καί τό 1821;

Μέ ὀδύνη ψυχῆς, ἀλλά καί συναίσθηση εὐθύνης, πρέπει νά ποῦμε ὅτι δυστυχῶς τόσο τό ἐπίσημο Κράτος, ὅσο καί μέρος τοῦ λαοῦ μας εἶναι ξένο πρός τόν παλμό πού δονοῦσε τό Ἔθνος κατά τό 1821. Ἡ πίστη πρός τόν Χριστό καί τήν ἐλευθερία πού χαρίζει ὁ Χριστός, παραθεωροῦνται ὡς δυνάμεις τῆς ἐθνικῆς ψυχῆς, κάποτε καί χλευάζονται ἢ ὑβρίζονται! Καί μερικοί νέοι μας εἶναι τελείως ξένοι πρός τήν φλογερή ψυχή τῶν Ἱερολοχιτῶν τοῦ Ὑψηλάντη.

Γι' αὐτό εἶναι ἀνάγκη νά ὑπενθυμίσουμε τό συμπέρασμα τοῦ ἐθνικοῦ μας ἱστορικοῦ Κ. Παπαρρηγόπουλου: «Οἱ Ἕλληνες δέν διεσώθησαν παρά διά τῆς μετά τοῦ Χριστιανισμοῦ συμμαχίας!» Καί νά τονίσουμε κατά τήν ἐπίσημη αὐτή ἡμέρα ὅτι ἐάν τή θέλουμε καί σήμερα τή δόξα γιά τό Ἔθνος μας, εἶναι ἀπαραίτητο νά ἀφήσουμε τή μίμηση διαφόρων εὐρωπαϊῶν καί νά ἐπιστρέψουμε, ἄρχοντες καί λαός, μέ μετάνοια στόν Μέγα Ἐλευθερωτή τόν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό. Νά θέσουμε κάτω ἀπό τή σκέπη Του καί τῆς Παναγίας Μητέρας Του «ἐαυτούς καί ἀλλήλους» καί νά ἀναπετάσουμε ὡς λάβαρο τόν Σταυρό Του. Μόνο ἔτσι θά εἴμαστε τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ 1821 γνήσιοι ἀπόγονοι. Καί μόνο ἔτσι θά δειχθοῦμε ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας καί τῆς δόξας πού μᾶς ἐχάρισαν.

Αὐτό εἶναι καί τό μήνυμα τῆς Μεγάλης Ἡμέρας τῆς 25ης Μαρτίου πρός τοὺς Ὀρθόδοξους Ἕλληνες τοῦ 2011.

Ἄρχιμ. Καλλίστρατος Ν. Λυράκης

τ. Ἱεροκήρυκας

Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

Ο «ΕΥΡΩΠΑΪΣΤΗΣ» ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ

Ο μεγάλος Κερκυραῖος Διπλωμάτης καί Πολιτικός Ἴ. Καποδίστριας (1776 - 1831) μπορεῖ νά ἀποκληθεῖ «κορυφαῖος εὐρωπαϊστής τῶν νεωτέρων χρόνων»; Ἡ ἀπάντηση στό ἐρώτημα αὐτό προϋποθέτει ἀποσαφήνιση τῶν ἀκολουθῶν ὑποερωτημάτων: Ποιά ἦταν ἡ Εὐρώπη στήν ἐποχή τοῦ Καποδίστρια; πῶς ἔβλεπε ὁ Καποδίστριας τήν Εὐρώπη καί πού ἐδραιωνόταν ἡ δράση του μέσα σ' αὐτήν. Πού δηλαδή ἐντοπιζόταν τό ἀφειρητικό σημεῖο τῶν διπλωματικῶν καί πολιτικῶν ἐνεργειῶν του.

1. Ὁ μεγαλειώδης ρόλος του στόν Εὐρωπαϊκό χῶρο

Εἶναι ἀναμφισβήτητος ὁ μεγαλειώδης ρόλος, πού ἀνέπτυξε ὁ Καποδίστριας στόν εὐρωπαϊκό χῶρο⁽¹⁾, κυρίως ὡς τό 1822, ὅχι μόνο ὡς ἐντεταλμένος ὑπουργός τοῦ τσάρου, ἀλλά καί μέ προσωπική του πρωτοβουλία, γιά τήν ὁποία συχνά χρειάζοταν νά ἀπολογεῖται. Αὐτό δείχνει κάτι περισσότερο ἀπό ἐκτέλεση ἐντολῶν καί ἐφαρμογή ξένων σχεδίων. Μπορεῖ ἀνεπιφύλακτα νά κληθεῖ μέγας εὐεργέτης τῆς Εὐρώπης, διότι χάραξε τήν προοπτική γιά μιᾶ «προοδευτική τάξη πραγμάτων»⁽²⁾ στόν εὐρωπαϊκό χῶρο. Δέν εἶναι ὑπερβολή, ἂν λεχθεῖ, ὅτι «ὠργάνωσε τήν Εὐρώπη ὀλόκληρη»⁽³⁾. Ἀπό τό συνέδριο τοῦ ἝΑαχεν (1818) ἀναδεικνύεται ὑπερασπιστής τῶν μικρῶν ἐθνῶν καί ἀγωνιστής γιά τήν ἀποεξάρτησή τους ἀπό τίς Μεγάλες Δυνάμεις. Στό ἴδιο συνέδριο (18.10.1818) προσφέρει «προσχέδιο γιά μιᾶ πανευρωπαϊκή συνεργασία» γιά τήν εἰρήνευση καί τήν πολιτική ἐνότητα τῆς Εὐρώπης. Ἡ φιλοδοξία του ἦταν νά συμβάλει στή δημιουργία μιᾶς νέας τάξεως πραγμάτων, ὅπως ὁ ἴδιος «καυχᾶται»⁽⁴⁾, δηλώνοντας ὅτι μετέσχε «εἰς τό μέγα ἔργον τῆς ἀνορθώσεως τοῦ εὐρωπαϊκοῦ συστήματος». Τό μήνυμά του ἦταν, ὅτι ὑπάρχει «μία κοινή πατρίδα, ἡ Εὐρώπη». Ἡ συνείδηση αὐτή τοποθετεῖ τόν Καποδίστρια ἀστασίαστα στήν ἐποχή μας.

2. Ἡ Εὐρώπη τῆς ἐποχῆς τοῦ Καποδίστρια

Ποιά ἦταν ὅμως πολιτιστικά ἡ Εὐρώπη τῆς ἐποχῆς τοῦ Καποδίστρια; Ἡ Εὐρώπη, καί τότε καί σήμερα, εἶναι ἔννοια πνευματική καί πολιτιστική, πρὶν νά εἶναι ἔννοια πολιτική καί γεωγραφική. Τό πρόβλημα τῆς ἐνοποιήσεως τοῦ εὐρωπαϊκοῦ χώρου ἦταν καί τότε, ὅπως καί σήμερα, πνευματικό καί πολιτιστικό περισσότερο, ἀπ' ὅσο πολιτικό καί οἰκονομικό. Ἡ Εὐρώπη, ὡς συγκεκριμένη πολιτιστική φανέρωση, ταυτίζεται μέ αὐτό πού ἐκφράζει στήν πνευματική του διάσταση ὁ ὅρος «Δύση»⁽⁵⁾. Στή συνείδηση τοῦ ἀνθρώπου τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς ὁ ὅρος αὐτός ἐνσαρκώνει μιάν ἄλλη ἀφειρητική στάση ζωῆς ἀπέναντι στόν

κόσμο, τόν άνθρωπο, τήν κοινωνία, τήν ιστορία. Ένα τρόπο υπάρξεως, πού διαμορφώθηκε μέσα από επαναστατικά ρήγματα καί όξεϊες διαλεκτικές διαδικασίες (΄Αναγέννηση-Μεταρρύθμιση-Διαφωτισμός μέ κορύφωση τή Γαλλική ΄Επανάσταση). Άντίθετα πρός τήν πολιτιστική ένότητα τής Άνατολής, ό εύρωπαϊκός χώρος ζούσε (καί ζεϊ) σέ μιά πολυδιάσπαση, πού έκφραζόταν ως άγεφύρωτο χάσμα ανάμεσα στή μετά τό 1789 νέα τάξη πραγμάτων καί τόν κόσμο τής «΄ερᾶς Συμμαχίας», πού διαιώνιζε τήν παλαιά μεσαιωνική καί ρατσιστική κοινωνία, τά κατάλοιπα τής όποίας έπιβιώνουν ως σήμερα στήν Εύρώπη (κληρονομική διαδοχή στή κεφαλή τής Πολιτείας καί ό παπικός θεσμός ως μεταφυσική

καταξίωση τοῦ άλάθτου άνθρώπου καί τής άπολυταρχίας⁽⁶⁾). ΄Η άνταρσία τοῦ εύρωπαϊοῦ άνθρώπου ένάντια στό ύπερβατικό, κινουμένη προοδευτικά από τό δεισμό (Deismus) καί τή «φυσική θρησκεία» στή θεολογία «τοῦ θανάτου τοῦ Θεοῦ»⁽⁷⁾, βρίσκεται στους άντίποδες τοῦ ρωμαϊκοῦ (όρθόδοξου) πολιτισμοῦ, πού μπορεϊ νά χαρακτηρισθεϊ πολιτισμός θεώσεως, διότι προσφέρει τή δυνατότητα έντάξεως σέ ένα τρόπο ζωής, πού όδηγεϊ στή θέωση. Τά κείμενα τοῦ Μακρυγιάννη καί τοῦ Παπαδιαμάντη παρουσιάζουν τήν ένιαία αὐτή συνείδηση τοῦ έλληνορθόδοξου κόσμου, πού διέσωζε ή κοινωνία τής έποχῆς τοῦ Καποδίστρια (καί στήν ΄Επάνησο καί στή Ρωσία) πολύ περισσότερο από τή δική μας.

3. ΄Η ήσυχαστική συνείδηση τοῦ Καποδίστρια

΄Η πνευματική σχέση τοῦ Καποδίστρια μέ τήν πολιτιστική αὐτή διάσταση τής Εύρώπης μπορεϊ νά άνιχνευθεϊ μέ τόν κριτικό έλεγχο τοῦ φρονήματός του. Τό φρόνημά του, ως συνισταμένη τής συνειδησιακῆς του ταυτότητας, διαμορφώθηκε κοντά στήν ήπειρώτισσα μητέρα του (΄Αδαμαντία Γονέμη) καί πρόσωπα, όπως ό παπα-΄Ανδρέας ΄Ιδρωμένος (1764-1842)⁽⁸⁾ καί οί μοναχοί τής Μονῆς Πλατιτέρας (Κέρκυρα), πού άποτέλεσαν στή νεότητά του τά πνευματικά άντισώματα γιά τή μαθητεία του στό λατινικό περιβάλλον τής Μονῆς τής άγίας ΄Ιουστίνης καί στήν Πάδοβα. ΄Η άλληλογραφία του - καί μάλιστα ή ίδιωτική - προσφέρει σχετικές έπιβεβαιώσεις πού τόν διαφοροποιοῦν τελείως από τόν

εύρωπαϊο - ἢ καί τόν Ἑλληνα - διαφωτισμένο ἄνθρωπο τῆς ἐποχῆς του.

Τό 1819 λ.χ. γράφει στόν πατέρα του: «Εἶναι ἔργον μοναδικόν τῆς προστασίας τοῦ Θεοῦ καί τῶν θαυματουργῶν Ἀγίων, πού ἀναξίως ἐπεκαλέσθην μέ δάκρυα εἰλικρινοῦς καρδίας καί ἀφωσιωμένης», προσθέτοντας τή φράση: «πίπων εἰς τούς πόδας τοῦ θαυματουργοῦ Ἀγίου μας καί τῆς ἀειπαρθένου Πλατυτέρας (δηλ. τῆς Θεοτόκου)»⁽⁹⁾. Εἶναι ἔκδηλη ἡ ἡσυχαστική του συνείδηση (πρβλ. τίς ὑπογραμμίσεις μας) σέ ἓνα ἰδιωτικό γράμμα, πού τοῦ ἐπιτρέπει νά ἀποκαλύψει τά μύχια τῆς καρδιάς του. Εἶναι δέ γεγονός, ὅτι ἔβλεπε τήν ἱστορική ὑπαρξη τοῦ Γένους ζυμωμένη μέ τήν πίστη. «Ἡ χριστιανική θρησκεία - γράφει σ' ἄλλη περίπτωση - ἐσυντήρησεν εἰς τούς Ἑλληνας καί γλῶσσαν καί πατρίδα καί ἀρχαίας ἐνδόξους ἀναμνήσεις καί ἐξανακάρισεν εἰς αὐτούς τήν πολιτικήν ὑπαρξιν, τῆς ὁποίας εἶναι στύλος καί ἐδραῖωμα»⁽¹⁰⁾ (πρβλ. Α Τιμ. 3,13). Συνεδύαζε δηλαδή ὁ Καποδίστριας τήν ἀνάσταση καί ἱστορική συνέχεια τοῦ ἔθνους ὄχι μέ τήν Εὐρώπη καί τήν ὁποιαδήποτε βοήθειά της, ἀλλά μέ τήν παράδοση τοῦ Γένους καί τά πνευματικά ἀποθέματά του. Ἀνάλογα θά δηλώσει στόν J. B. Georges Bory de Saint-Vincent⁽¹¹⁾: «Πρῶτα εἶμαι Ἑλληνας ... γιατί γεννήθηκα σ' αὐτή τή χώρα... Εἶμαι Ἑλληνας ἀπό πατέρα καί μητέρα· εἶμαι μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ, πού μοῦ ἀνέθεσε τήν κυβέρνησιν αὐτοῦ τοῦ πτωχοῦ λαοῦ... Εἶμαι Ἑλληνας ἐκ γενετῆς, ἀπό καθαρή ἀγάπη, ἀπό αἴσθημα, ἀπό καθῆκον καί ἀπό θρησκεία»⁽¹²⁾. Ἀπό τό ἴδιο ἐνιαῖο καί ἀδιάπτωτο αὐτό φρόνημα ἐπήγασε καί αὐτό, πού ἔγραφε στίς 20.2.1811 στό Μητροπολίτη Οὐγγροβλαχίας Ἰγνάτιο: «Ἄς παύσῃ ἡ ἀνταπόκρισις μας εἰς τήν γαλλικήν διάλεκτον. Καιρός μετανοίας ἤλθεν... Ὅστις Γραικός πρός Γραικόν γράψῃ εἰς διάλεκτον ἀλλογενῶν κηρύττειται ἀλλογενής»⁽¹³⁾. Ἡ ἀποστασιοποίησή του δέ ἀπό τό φραγκικό περιβάλλον τῆς γενετικῆς του εἶναι τόσο ἐμφανές τό 1815, ὥστε νά δικαιώνεται ὁ χαρακτηρισμός του ἀπό τόν συνάδελφο Π. Χριστόπουλο ὡς «ταξικοῦ ἀποστάτου»⁽¹⁴⁾: «Ἡ ἐνετική πολιτεία- παρατηρεῖ ὁ Καποδίστριας- ἐκυβέρνα τάς Ἰονίους Νήσους μέ τό σύστημα τῆς διαφθορᾶς. Οἱ ἀντιπρόσωποι ἐκλέγοντο, ἐκ τῆς κλάσεως (=τάξεως) τῶν εὐγενῶν ἀρχόντων, ἥτις ἦτο ἡ εὐκαταφρονεστέρα, ἀμαθεστέρα καί ἡ μᾶλλον διεφθαρμένη δι' ἀνηθικότητα καί ἐλεεινότητα... Ἡ πολιτεία τῆς Βενετίας ἐφοβεῖτο τό ἔξοχον τῆς φυσικῆς μεγαλοφυΐας τῶν Ἑλλήνων καί ἐπροσπάθει νά τό καταβάλλῃ μέ τήν ἀμάθειαν»⁽¹⁵⁾. Ἦταν εὐγενής στήν καταγωγή, ἀλλά Ρωμῆος στήν καρδιά!

Τό δημοκρατικό ἰδεῶδες τοῦ Ἰ. Καποδίστρια δέν γεννήθηκε ἀπό τή σχέση του μέ τήν Εὐρώπη, ἀλλ' ἦταν ἔκφραση ἐσωτερικῆς πνευματικῆς παρουσίας. «Γνωρίζετε -γράφει τό 1818- ὅτι τό πρόσωπον τοῦ δημοκράτου δύναμαι νά τό ὑποδυθῶ εὐκολώτερον. Τό πρόσωπον τοῦτο εἶναι τό ἰδικόν μου»⁽¹⁶⁾. Διατηρώντας τήν ἀρχαία ἐλληνική ἀρετή, πού διατυπώνει ὁ Πλάτων στήν Ἐπινομίδα του⁽¹⁷⁾ «ὅ,τι περ ἄν Ἑλληνες βαρβάρων παραλάβωσι, κάλλιον τοῦτο εἰς τέλος ἀπεργάζονται», προσέλαβε ἐπιλεκτικά στοιχεῖα ἀπό τήν εὐρωπαϊκήν πραγματικότητα, ἀλλ' ὄχι τήν Εὐρώπη στό σύνολό της.

4. 'Ο Καποδίστριας γνώριζε τις ἀρρώστιες τῆς Εὐρώπης

Ὁ Καποδίστριας ἐγνώριζε καί τις ἀρρώστιες τῆς Εὐρώπης, κάτι πού θά τό ἐκφράσει σαφέστερα καί συχνότερα κατά τήν πολιτικήν του δράση στήν Ἑλλάδα. Στό πρόσωπο τοῦ Μέπερνιχ ἀντιμετώπισε τή μεσαιωνική εὐρωπαϊκή τυραννία, πού προσπαθοῦσε νά ἐπιβιώσει. Στό πρόσωπο τοῦ Βοναπάρτη καί τῆς μετεπαναστατικῆς Γαλλίας πολέμησε τήν ἀλλοτριωμένη δημοκρατία, πού ὡς ἀσιτισμός ὑποκατέστησε τήν κληρονομική ὀλιγαρχία μέ τήν οἰκονομική. Αὐτό ἐκφράζει τό 1815: «Ἐχομεν ἤδη τήν ἀπόδειξιν τούτου εἰς τās ταχείας ἐπιτυχίας τῆς κακοθείας καί τῆς δολιότητος τῶν Γάλλων. Δέν εἶναι εἷς μόνον ἀνὴρ, τόν ὁποῖον ἡ Εὐρώπη εἶναι ἀποφασισμένη νά πολεμήσῃ· εἶναι μία γενεά ἀνθρώπων χωρίς θρησκείαν, χωρίς τιμὴν, χωρίς πατρίδα, χωρίς ἀρχάς, μία γενεά, τήν ὁποίαν πρέπει νά τιμωρήσωμεν καί διορθώσωμεν»⁽¹⁸⁾. Γι' αὐτό θά ἐπιδιώκει, ἡ νεολαία, πού μέ τή συνδρομή του σπούδαζε στήν Ἑλβετία, «νά σχηματισθῆ πρῶτον ἑλληνιστί εἰς τήν Ἑλλάδα παρά τῶν Ἑλλήνων καί ὄχι ἑλβετιστί ἢ γαλλιστί. Ἡ Ἑλλάς πρέπει πρῶτον νά μορφώσῃ ἑλληνικῶς τήν ἀπαλήν ψυχήν τῶν τέκνων τῆς. Ἡ δέ Εὐρώπη νά τελειοποιῇ ὕστερον τοὺς ἤδη ἐσχηματισμένους νέους». Ἡ αἰτία δηλώνεται στήν ἐπόμενη φράση: «Οὕτω τό ἔθνος φυλάττει τόν ἐθνικόν χαρακτῆρά του, δέν νοθεύεται»⁽¹⁹⁾. Ἄν δέν γνωρίζαμε ὅτι τό γράμμα αὐτό ἀνήκει στόν Καποδίστρια, θά μπορούσε ἀβίαστα νά ἀποδοθεῖ σέ κάποιον ἀπό τοὺς Κολυβάδες.

Τό φρόνημα αὐτό ἦταν ἡ κινητήρια δύναμη τῆς διπλωματικῆς καί πολιτικῆς δράσεως τοῦ Καποδίστρια, στήν ὁποία παραμένει μόνιμα ἑλληνοκεντρικός, ὅπως θά δηλώσει καί αὐτός ὁ ἰδεολογικά ἀντίπαλός του Σπυρίδων Τρικούπης. «Ἐπὲρ τῆς Ἑλλάδος μετῆλθε τήν ρωσικὴν ἐπιρροήν του καί ὄχι ἐπὲρ τῆς Ρωσσίας τήν ἑλληνικὴν ἀρχήν του»⁽²⁰⁾. Ἡ εὐρωπαϊκή δράση τοῦ Καποδίστρια ἀναπτυσσόταν παράλληλα μέ τήν ἑλληνική πολιτική του. Τό 1811, ἐνῶ ἐπιλύει τὰ προβλήματα τῆς Ἑλβετίας, σπουδάζει Ἑλλήνες νέους μέ ἔξοδά του (τοὺς «θετοὺς υἱοὺς του», ὅπως τοὺς ὀνόμαζε). Τό 1814 στό συνέδριο τῆς Βιέννης, ἐνῶ μάχεται ἐναντίον τοῦ Μέπερνιχ, ἰδρύει τή «Φιλόμουσο Ἐταιρεία»⁽²¹⁾ γιά τήν προώθηση τῶν ἑλληνικῶν σχεδίων καί προβολή τῆς χώρας του. Στήν κορύφωση τῆς καριέρας του, ἐξ ἄλλου, δέν θά διστάσει νά διαφωνήσῃ μέ τόν Τσάρο γιά τό ἑλληνικό ζήτημα καί νά παραιτηθεῖ (1822). Μέ τίς ἐνέργειες αὐτές, ὅπως καί πολλές ἄλλες ἀνάλογες, δίνει τό μέτρο τοῦ Ἑλλήνα πολιτικοῦ στήν ἐποχή μας. Θά μπορούσε νά λεχθεῖ, ὅτι ἀγωνιζόμενος νά εὐεργετήσῃ τις μικρές εὐρωπαϊκές ἐθνοότητες, δέν ἔπραττε τίποτε περισσότερο ἀπό αὐτό, πού τό ἴδιο ἑλληνορθόδοξο φρόνημά του τόν ὀδήγησε νά πράξῃ γιά τήν πατρίδα του (Ἐπάνησο καί ἐλεύθερον Ἑλλάδα).

Ἀκόμη καί ὅταν ἀναγκάζεται νά προσφύγει στήν εὐρωπαϊκή ὑποστήριξη, δέν παύει νά κινεῖται μέ τό ρεαλισμό τοῦ ὄξυδερκοῦς διπλωμάτη, ἱεραρχώντας κατά περίπτωση τις ἑλληνοκεντρικές ἐπιλογές του. Μέσα σ' αὐτή τήν προοπτική

έπέλεγε ως λύση για τὰ Ἐπάνησα τῆ βρεταννική Προστασία («τῆς μόνης δυναμένης, κατά τό παρόν σύστημα τοῦ πολιτικοῦ κόσμου, νά μᾶς παράσχη, ἐπωφελῶς τήν προστασίαν ταύτην» 1815). Ἡ ἐπιλογή τῆς Βρεταννίας ὄφειλε νά γίνει «μέ δεδομένους δικαίους καί συμφέροντας ὄρους», γιά νά προστατευθοῦν «τά δίκαια συμφέροντα τῆς πατρίδος»⁽²²⁾. Τόν Ἰούλιο τοῦ 1825 ὅμως θά ἀντιπαθεῖ στήν ἀπόφαση τῆς ἐπαναστατημένης Ἑλλάδος νά παραδοθεῖ στήν ἀποκλειστική προστασία τῆς Βρεταννίας. Αὐτά σημαίνουν ὅτι καί ὡς Εὐρωπαῖος δέν ἔπαυε νά εἶναι πρῶτιστα Ἕλληνας. Ὡς κυβερνήτης δέ τῆς Ἑλλάδος θά ὁμολογήσει, ὅτι οἱ Ἕλληνοὶ εἶναι «πάντα οἱ πιο φοβεροί στά μάτια» του ἐχθροί, συγκρινόμενοι μέ τόν ἄλλον «φυσικόν ἐχθρόν» τῆς Ἑλλάδος, τούς Μουσουλμάνους⁽²³⁾ - κρίση πού δείχνει τήν πνευματική συγγένειά του μέ τόν ἅγιο Κοσμᾶ τόν Αἰτωλό καί τούς Ἕσυχαστές τῆς Ρωμοσύνης.

Ἀπό τό 1822, καί κυρίως ἀπό τό 1828, ἡ δυσπιστία τοῦ Καποδίστρια ἔναντι τῶν εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων θά ἐπιταθεῖ. Μεταξύ τῶν ἀντιπάλων του καταλέγει νέους, «πού ἐβγήκαν ἀπό τās μυστικές ἐταιρείας τῆς Γαλλίας καί τῆς Γερμανίας»⁽²⁴⁾. Οἱ Δυτικοί, ἄλλωστε, τόν ἔκαναν νά πέφτει σέ κατάθλιψη καί νά θέλει νά αὐτοκτονήσει⁽²⁵⁾. Μέσα σ' αὐτό τό πλαίσιο κατανοοῦμε μία δῆλωσή του στόν Γ. Μαυρομιάλη: «Ὁ φιλήκοος τῶν ξένων εἶναι προδότης»⁽²⁶⁾. Ἡ στάση του, ἐξ ἄλλου ἐναντίον τῶν δυτικῶν μισσιοναρίων ὑποστασιώνει τή δυσπιστία καί ἐπιφυλακτικότητα του ἐναντίον τῶν δυτικῶν προπαγανδῶν, πού ἐπεδίωκαν τόν ἀφελληνισμό καί ἐκδυτικισμό τῆς Χώρας του. Οἱ ἐπί κεφαλῆς αὐτῆς τῆς κινήσεως εἶχαν συνειδητοποιήσει, ὅτι ὁ Καποδίστριας, ἐφαρμόζοντας τή διπλωματική του πείρα, τούς φερόταν μέν φιλικά, γιά νά διασκεδάσει τή δυτική ρωσοφοβία, στήν οὐσία ὅμως προσπαθοῦσε νά ἀποιρέψει τήν πρόοδο καί ἐπιτυχία τῶν ἐπιδιώξεων τους⁽²⁷⁾.

5. Ὁ φιλελευθερισμός τοῦ Καποδίστρια

Παρ' ὅλα αὐτά, ἔχει διατυπωθεῖ ἡ ἄποψη, ὅτι «ὁ φιλελευθερισμός» τοῦ Καποδίστρια «εἶχε πατρίδα τήν Ἀγγλία» καί ὅτι ἐπεδίωκε «νά μεταβάλῃ πρῶτα ἀπ' ὅλα τούς Ρωμιούς σέ Ἕλληνες πολίτες» καί «νά ἐνώσῃ τήν Ἑλλάδα μέ τήν Εὐρώπη - ὅχι νά τήν ἐπιστρέψῃ στό Βυζάντιο»⁽²⁸⁾. Τό κείμενο αὐτό ὡς ἕνα σημεῖο μόνο ἀνταποκρίνεται στά πράγματα. Δέν θά ἀσχοληθοῦμε, βέβαια ἐδῶ μέ τό, ὅπως ἀποδεικνύεται, παντοδύναμο «Vorstandnis» στήν ἱστορική ἐρμηνεία. Θά ἀρκεσθοῦμε στήν κατάδειξη τῆς προσπάθειας τοῦ Καποδίστρια νά ὀργανώσει μέν, μέ βάση τὰ εὐρωπαϊκά δεδομένα τό νεότευκτο Ἑλληνικό κράτος, ἀλλά διατηρώντας ἀνέπαφη τή σχέση του μέ τή ρωμαϊκή, δηλαδή τήν ὀρθόδοξη, παράδοση.

Ἦδη στό γνωστό Ἐπόμνημά του τῆς 18ης Ἀπριλίου 1819, φαίνεται ἡ βούλησή του νά θεμελιωθεῖ ἡ Φιλική Ἐταιρεία (κατά τόν ἱστορικό Χρυσόστομο Παπαδόπουλο) «οὐκί ἐπί τῆς ἐθνότητος, ἀλλ' ἐπί τῆς εὐρείας καί ζωῆς ὀρθοδόξου

Εκκλησίας»⁽²⁹⁾. Τόν Άπρίλιο τοῦ 1828 μιά ἐνέργειά του φανερώνει τό ἐνδιαφέρον του γιά ρωμαίικη λύση τοῦ Ἐνατολικοῦ ζητήματος. Ὑποβάλλει στόν τσάρο Νικόλαο σχέδιό του, πού προέβλεπε τήν ἀναδιοργάνωση τῆς Ὁθωμανικῆς Ρούμελης (τῆς Βαλκανικῆς) σέ Ὁμοσπονδία πέντε αὐτόνομων κρατῶν (Ἑλλάδος, Ἡπείρου, Μακεδονίας, Σερβίας καί Δακίας) μέ ἐλεύθερη πόλη τήν Κωνσταντινούπολη. Ἡ προσπάθεια αὐτή συνιστᾷ ὀφθαλμοφανῶς παραλλαγή τοῦ βαλκανικοῦ σχεδίου τοῦ Ρήγα. Τό καποδιστριακό σχέδιο, βέβαια, ἀπορρίφθηκε μέ τή συνθήκη τῆς Ἄδριανουπόλεως (14.9.1829)⁽³⁰⁾, ἀλλά ἔγινε τό θεμέλιο τῆς Ρωσοευρωπαϊκῆς καί Ἀμερικανικῆς πολιτικῆς τῆς «βαλκανοποιήσεως», ἐνῶ ὁ Καποδίστριας ἐργαζόταν γιά τήν ἀπελευθέρωση καί προοδευτική ἐνοποίηση τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐπαρχιῶν τῆς Αὐτοκρατορίας τῆς Νέας Ρώμης. Ἔτσι κατανοεῖται ἡ μαρτυρία τοῦ Ν. Σπηλιάδη γιά τήν ἐπιθυμία τοῦ Καποδίστρια νά ἐπιτύχει τήν ἴδρυση «Νεορωμαίικης αὐτοκρατορίας»⁽³¹⁾, δηλαδή ἀνάσταση τῆς αὐτοκρατορίας τῆς «Νέας Ρώμης»/«Βυζαντίου».

Πῶς μπορεῖ, ἐξ ἄλλου, νά ἐρμηνευθεῖ ἡ ἐπιμονή τοῦ Καποδίστρια νά παραδεχθεῖ ὁ ἐπίδοξος βασιλεύς τῆς Ἑλλάδος Λεοπόλδος τοῦ Σάξ-Κοβούργου τήν ὀρθόδοξο πίστη, συναντώμενος σ' αὐτό μέ τόν Στρατηγό Μακρυγιάννη, πού ἔβλεπε τό ἄρθρο 40 τοῦ Συντάγματος (1844) ὡς τό «βαγγέλιον τοῦ Θεοῦ»; Δέν ἦταν παρά ἡ ἀντίθεσή του «στόν ἐκτελωνισμό ξένων καί ἀλλόθρησκων ἀνήλικων πριγκίπων ὡς ἐλέφ Θεοῦ (=κληρονομικῶν) μοναρχῶν τῆς πατρίδος του»⁽³²⁾. Τό πρόβλημα τῆς βασιλείας στήν Ἑλλάδα μετά τόν Καποδίστρια δέν θά εἶναι ἡ (πάντα δυτικοῦ τύπου) ἀντίθεση «βασιλευομένης δημοκρατίας» καί «προεδρευομένης δημοκρατίας», ἀλλά ἡ φύση τοῦ βασιλικοῦ θεσμοῦ: κληρονομικός (ρατσιστικός) ἢ αἰρετός (δημοκρατικός).

6. Ἡ ἐκκλησιαστική πολιτική τοῦ Καποδίστρια

Λυδία λίθος ὅμως γιά τήν κριτική ἀποτίμηση τῶν πολιτικῶν ἐνεργειῶν τοῦ Καποδίστρια εἶναι ἡ ἐκκλησιαστική πολιτική του⁽³³⁾, βασικώτατο κεφάλαιο στήν ὄλη δραστηριότητά του, πού δυστυχῶς ἡ γροφὰν ἱστοριογραφία δέν φαίνεται νά λαμβάνει σοβαρά ὑπόψη, χάνοντας ἔτσι τή βασικότερη ἴσως προοπτική γιά τήν προσέγγιση καί κατανόηση τοῦ Καποδίστρια ὡς διπλωμάτη καί πολιτικοῦ. Ἡ σύνδεση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ χώρου μέ τήν παιδεία στή «Γραμματεία τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καί τῆς Δημοσίου Παιδείας», χωρίς προηγούμενο ἢ καί ἐπόμενο στήν εὐρωπαϊκή πολιτική σκηνή, συνιστᾷ ὄχι μόνο ἐνσυνείδητη ἐμμονή τοῦ Καποδίστρια στό πνεῦμα τῆς παραδόσεως, πού θέλει τούς δύο αὐτούς χώρους ἀδιάσπαστα ἐνωμένους (καί ὁ Καποδίστριας τούς θεωροῦσε «ἀχωρίστους» καί «πρός ἓνα συντρέχοντας σκοπόν, τήν ἠθικήν τῶν πολιτῶν μόρφωσιν»⁽³⁴⁾), ἀλλά καί τήν ἀντίθεσή του πρὸς τό πνεῦμα τοῦ χωρὶς εἰσαγωγικά εὐρωπαϊστῆ Ἀδαμαντίου Κοραῖ, ὁ ὁποῖος μέ τίς καλθινίζουσες προϋποθέσεις τους, ἐνέτασσε στό ἔργο τοῦ «Λειτουργοῦ τῆς Δημοσίου Παιδείας» τήν «φροντίδα τῆς Ἀστυνομίας,

τοῦ Δικαίου καί τῆς Θρησκείας»⁽³⁵⁾. Ἡ ὀργάνωση, ἐξ ἄλλου, τῶν καποδιστριακῶν σχολείων μέ μελέτη πατερικῶν ἔργων καί κατά τό μοναστηριακό σύστημα, φανερώνει τή θέλησή του γιά τή συντήρηση αὐτῆς τῆς σχέσης⁽³⁶⁾. Τό ἴδιο ἀποδεικνύει ὅμως καί ἡ ἀντιμετώπιση ἀπό τόν Καποδίστρια τοῦ ζητήματος τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας γιά τήν ἀξιοποίηση καί ὄχι τή διαρπαγή της, κάτι πού δυστυχῶς δέν βρῆκε συνέχεια⁽³⁷⁾.

Ἡ περίπτωση ὅμως ἐκείνη, πού τεκμηριώνει ἀναντίρρητα τήν παραδοσιακότητα τοῦ Καποδίστρια καί τό ρωμαϊκό φρόνημά του, εἶναι ἡ προσπάθεια

του νά λυθεῖ κατά παραδοσιακό τρόπο, δηλαδή ὀρθόδοξο, τό πρόβλημα τῆς σχέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, τό ἐθναρχικό, δηλαδή πολιτικό, κέντρο τοῦ Ἑλληνισμοῦ στήν ἐποχή του. Ἀποβλέποντας στήν ἐνότητα τοῦ ὑποδούλου μέ τό ἐλεύθερο Γένος, ἀνοίξε ἀλληλογραφία μέ τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη Κωνσταντίο Α (1830-1834), μεθοδεύοντας λύση τοῦ ζητήματος μέσα σέ πλαίσιο σύμψνοιας καί πνευματικῆς καί ἐθνικῆς ἐνότητας⁽³⁸⁾. Μία δέ ἰδιαίτερα σημαντική ἀπόφασή του τόν Αὐγουστο τοῦ 1831 φωτίζει καθοριστικά ὄχι μόνο τό φρόνημά του, ἀλλά καί τό μαρτυρικό τέλος του, πού προβάλλεται σέ μιά ἄλλη προοπτική.

Κατά πληροφορία, πού μᾶς προσφέρει τό Ἄρχεῖο τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν (γράμμα Κων. Οἰκονόμου πρὸς τόν πρέσβη τῆς Ρωσίας στήν Πόλη Τιφφ, ἀπό 16.2.1850)⁽³⁹⁾ ὁ Καποδίστριας βιαζόταν νά ἀποκατασταθεῖ ἡ σχέση μέ τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο κατά τή δῆλωσή του,

«ἵνα μή πέσῃ ἡ ὑπόθεσις εἰς Φράγκων χεῖρας, καί τότε ἐχάθημεν!» Ὁ Οἰκονόμος μνημονεύει δήλωση πρὸς αὐτὸν τοῦ ἀπὸ Ρέοντος καὶ Πρασοῦ καὶ μετέπειτα Κυνουρίας Διονυσίου, τὸν ὁποῖον «μετακαλέσας» ὁ Καποδίστριας, «διώρισε διὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν», «ἵνα γένηται ἡ κανονικὴ ἀναγνώρισις τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας». Παρατηρεῖ δὲ ὁ Οἰκονόμος: «Πόσον πολιτικῶς καὶ ὀρθοδόξως ἅμα προεῖδε καὶ τούτου τοῦ πράγματος τὴν ἀνάγκην ὁ αἰμίμητος ἐκεῖνος!» Ἀλλὰ, ὅπως συνεχίζει ὁ Οἰκονόμος, «ἐνῶ ἀπῆλθεν οὗτος (ὁ Κυνουρίας) εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ πρὸς ἐτοιμασίαν, μετ' ὀλίγας ἡμέρας συνέβη καὶ ἡ τοῦ Κυβερνήτου τελευτή» (γρ. δολοφονία).

Τό σωζόμενο ἀρχεϊακὸ ὑλικὸ γιὰ τὴν Ἴόνιο Ἀκαδημία τῶν ἀδελφῶν Τυπάλδων Ἰακωβάτων (Ληξούρι) δίνει ἀπάντηση στό ἐρώτημα γιὰ τὴ σπουδὴ τοῦ Καποδίστρια τὴ συγκεκριμένη αὐτὴ στιγμή. Ἀπὸ Ἐπίτομια τοῦ Κων. Τυπάλδου-Ἰακωβάτου, καθηγητοῦ τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας (Αὐγούστος 1831)⁽⁴⁰⁾, πληροφοροῦμεθα γιὰ τίς ἐνέργειες στὸν κύκλο τῆς Ἀρμοστείας τῆς Ἐπανάσου γιὰ ἐνεργοποίηση τοῦ μηχανισμοῦ τῆς αὐτονομίσεως διὰ τῆς αὐτοκεφαλίας τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐθναρχίας. Ὅπως ἀπέδειξε ἡ συνέχεια (Ἑλλαδικὸ αὐτοκέφαλο τοῦ 1833, Βουλγαρικὴ Ἐθναρχία 1870), ἡ δυτικὴ πολιτικὴ ἐπέδωκε τὴ βίαιη ἀπόσπασιν τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἐθναρχίας καὶ τὴν αὐτονομίαν τους γιὰ τὴν ὀριστικὴ διάλυση τῆς Ἐθναρχίας, ὡς συνέχειας τῆς «Βυζαντινῆς» αὐτοκρατορίας. Αὐτό, ἄλλωστε, γράφει ὁ Ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν Ἀναστ. Λόντος στὸν Ἐπιπετραμμένο τῆς Ἑλλάδος στὴν Πόλιν Πέτρο Δεληγιάννη στίς 6 Φεβρουαρίου 1850 (μέ τὴν ἔναρξιν τῶν προσπαθειῶν γιὰ τὴ λύση τοῦ Ἑλλαδικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος): «Αἱ Κυβερνήσεις τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας ἐνδιαφέρονται οὐχὶ μικρὸν εἰς τό ζήτημα τοῦτο καὶ ἐπιθυμοῦσι διὰ πολιτικούς λόγους νὰ ἴδωσι τὴν Ἑλληνικὴ Ἐκκλησίαν ἐντελῶς ἀνεξάρτητον τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πατριαρχείου»⁽⁴¹⁾. Ὁ Ρωμνός Ἰ. Καποδίστριας ἔσπευδε νὰ ἐπιτύχει λύση μέσα στό πνεῦμα τῆς ἱστορικοκανονικῆς παραδόσεως τῆς Ὀρθοδοξίας, πού διαφοροποιόταν διαμετρικὰ ἀπὸ τὰ σχέδια τῆς Εὐρώπης γιὰ τὴν Ὀρθόδοξον Ἀνατολήν. Καί μόνο ἡ ἐνέργειά του αὐτὴ εἶναι ἱκανὴ νὰ δείξει τὴν ἀληθινὴ φύσιν τοῦ εὐρωπαϊσμοῦ του. Ἡ περίπτωση, μάλιστα, αὐτὴ ἐντάσσει σέ ἓνα ἄλλο πλαίσιο καὶ τὴ δολοφονία τοῦ Κυβερνήτη μετὰ ἀπὸ λίγες μέρες. Διότι μέ τὴν ἀποστολὴν τοῦ Κυνουρίας, πού πρέπει ὁπωσδήποτε νὰ ἐγνώριζαν οἱ δυτικὲς Κυβερνήσεις, ἐχάραζε γιὰ τό Ἑλληνικὸ κράτος μία προοπτικὴ πού ἐρχόταν σέ πλήρη ἀντίθεση μέ τὰ συμφέροντα καὶ τὰ σχέδιά τους γι' αὐτήν.

7. Πρόδρομος τῶν σημερινῶν εὐρωπαϊκῶν σχέσεων

Ὁ Ἰ. Καποδίστριας ἐργάσθηκε καὶ κινήθηκε στὴν Εὐρώπην μέ ἀκμαῖο τό φρόνημά του καὶ ἀκέραιη τὴν ἑλληνορθόδοξον συνείδησίν του. Ἦταν ἐνιαία καὶ ἀδιάτμητη προσωπικότητα. Μπορεῖ νὰ θεωρεῖται καὶ ἐρμηνεύεται μέσα ἀπὸ διάφορα πρίσματα, ἀρκεῖ ὅμως νὰ μή χάνεται τό ὅλο. Ὡς προσωπικότητα, κατὰ

τή δική μας κρίση, δέν ὑπῆρξε μιὰ «Compositio oppositorum», ἀλλὰ μιὰ ἑλληνική «ἐκ τῶν διαφορόντων καλλίστη ἄρμονία» (Ἡράκλειος).

Δέν ἀρκοῦν, συνεπῶς, τὰ διπλωματικά ἐπιτεύγματά του, γιὰ νά ὀνομασθεῖ εὐρωπαϊστής, χωρίς εἰσαγωγικά. Ποτέ δέν ἀνῆκε πνευματικά ἢ πολιτιστικά στήν φραγκογεννημένη Εὐρώπη, παραμένοντας πρῶτ' ἀπ' ὅλα Ἕλληνας. Ὑπῆρξε ὑποστηρικτής τῆς εὐρωπαϊκῆς ἐνόπτιας, ἀλλά χωρίς στό ἐλάχιστο τάση ὑποτιμήσεως ἢ ἀλλοιώσεως τῆς δικῆς του παραδόσεως. Σήμερα θά λέγαμε, ὅτι ἐργαζόταν γιὰ μιὰ Εὐρώπη «τῶν λαῶν καί τῶν πολιτισμῶν». Σ' αὐτό μπορεῖ ἀβίαστα νά θεωρηθεῖ πρόδρομος τῶν σημερινῶν εὐρωπαϊκῶν σχέσεων, ἐφ' ὅσον βέβαια καί ἡ σημερινή Εὐρώπη κινεῖται μέσα στήν προοπτική τοῦ Καποδίστρια.

π. Γεώργιος Δ. Μεταλληνός

Πρωτοπρεσβύτερος

Σημ. Συντάξεως: Ἡ ἀρίθμηση τῶν ἐνοτήτων ἔγινε ἀπό τόν συγγραφέα καί οἱ τίτλοι τέθηκαν ἀπό ἐμᾶς, βάσει τοῦ περιεχομένου τῶν ἐνοτήτων.

Ἑποσημειώσεις

1) Βλ. Π. Πετρίδου, Ἡ διπλωματική δρᾶσις τοῦ Ἰωάννου Καποδίστρια ὑπέρ τῶν Ἑλλήνων, 1814-1831, Θεσσαλονίκη 1974. Τοῦ Ἰδίου, Ἡ εὐρωπαϊκή πολιτική τοῦ Ἰω. Καποδίστρια (θέσεις καί προτάσεις γιὰ μιὰ προοδευτικότερη τάξη πραγμάτων στήν Εὐρώπη, 1814-1821), Ἀθήνα 1988. P. Kennedy Grimted, Kapodistrias and a «New Order» for Restoration of Europe: The «liberal ideas» of a Russian Foreign Minister, 1814-1822, στό: The Journal of Modern History 40 (1968) 166-192. Ἐλ. Κούκου, Ἰω. Καποδίστριας. Ὁ ἄνθρωπος-ὁ διπλωμάτης 1800-1828, Ἀθήναι 1978.

2) Βλ. τό παραπάνω ἔργο τοῦ καθηγ. Π. Πετρίδου.

3) Παν. Φ. Χριστοπούλου, Σπηλιάδης καί Καποδίστριας, Ἀθήναι 1979 (=ἀνατ. ἀπό τὰ πρακτικά Α' Συνεδρίου Ἀργολικῶν Σπουδῶν), σελ. 254.

4) Αὐτοβιογραφία Ἰωάννου Καποδίστρια, Εἰσαγωγή-Μετάφρασις καί σχόλια Μιχαήλ Λάσκαρι, Ἀθήναι 1940 σ. 39

5) Γιά τή διαμόρφωση τοῦ πολιτιστικοῦ μεγέθους «Δύση» βλ. Χρ. Γιανναρά, Ὁρθοδοξία καί Δύση στή Νεώτερη Ἑλλάδα, Ἀθήνα 1992. Τοῦ Ἰδίου, Ὁρθοδοξία καί Δύση. Ἡ Θεολογία στήν Ἑλλάδα σήμερα, Ἀθήνα 1972. Λαυρεντίου Γκεμερέυ, Ἡ δύση τῆς Δύσης -ἡ ἀπομυθοποίηση τῆς Εὐρώπης καί ὁ Ἑλληνισμός, κ.τ.χρ.

6) Βλ. σπουδαία ἀνάλυση στοῦ Χρ. Γιανναρά, Ἀλήθεια καί Ἐνόπτια τῆς Ἐκκλησίας, Ἀθήνα 1977.

7) Γιά τὰ ρεύματα αὐτά βλ. στοῦ Μέγα Φαράντου, Δογματική II, 1. Τό περί Θεοῦ ἐρώτημα, Ἀθήναι 1977, σ. 277 ἐ.ἐ., 363 ἐ.ἐ., 806.

8) Βλ. ἄρθρο τοῦ Τ. Ἀθ. Γριπσοπούλου, στή Θ.Η.Ε. τ. 6 (1965), σ. 743-44, Γ.Δ. Μεταλλινού, Προβληματισμοί Θεολόγων τῆς Ἰόνιας Ἀκαδημίας, στό «Δελτίον» τῆς Ἀναγνωστικῆς Ἐταιρείας Κερκύρας, ἀρ. 17, Κέρκυρα 1980, σ. 33-52.

9) Πολυχρ. Κ. Ἐνεπεκίδου, Ἰωάννης Καποδίστριας. 176 Γράμματα πρὸς τόν πατέρα του (1809-1920), Ἀθήναι 1972, σ. 273-74.

10) Ε. Γ. Πρωτοψάλτη, Ὁ Καποδίστριας ὡς θρησκευτική προσωπικότης, ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ, ἀρ. 248/Δεκέμβριος 1976, σ. 4

11) Ἀπ. Ε. Βακαλοπούλου, Ἱστορία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ, τ. Η': Ἰωάννης Καποδίστριας ἢ Ἡ ἐπώδυνη γένεσις τοῦ Νεοελληνικοῦ Κράτους, Θεσσαλονίκη 1988, σ. 407.

- 12) Για τή θρησκευτικότητα καί εὐσέβεια τοῦ Καποδίστρια βλ. Ἐλ. Ε. Κούκου, Ἰωάννης Καποδίστριας. Ὁ ἄνθρωπος. Ὁ ἀγωνιστής, Ἀθήναι 1962 Γ.Δ. Μεταλληνοῦ, Ἰωάννης Καποδίστριας. Ὁ πολιτικός-Μάρτυρας τῆς Ρωμοσύνης, στόν τόμο τοῦ Ἰδίου, Ὁρθοδοξία καί Ἑλληνικότητα, Ἀθήνα 1992, σ. 247 ἐ.έ.
- 13) Σπ. Θεοτόκη, Ἡ ἐθνική συνείδησις τοῦ Καποδιστρίου καί ἡ Ἑλληνική Γλῶσσα, Πρακτικά Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τ. 7, 1932, σ.137.
- 14) Π. Χριστοπούλου, Σπηλιάδης... ὄπ. π.
- 15) Κ. Δαφνῆ, Ἱστορικά κείμενα. Ἀρχεῖον Ἰωάννου Καποδίστρια, τόμ. Β' Κέρκυρα 1978, σ. 22-23.
- 16) Στό ἴδιο, σ. 28
- 17) Ἐπινομίς Χ (987 de).
- 18) Πολ. Ἐνεπεκίδη, Ἰ. Καποδίστριας, ὄπ. π. σ. 196.
- 19) Ἀπ. Ε. Βακαλοπούλου, Ἱστορία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ, ὄπ. π. σ. 188. (Ἐπιστολή Γεωργίου Τυπάλδου 6/18 Αὐγούστου 1827). Πρβλ. σ. 190 γιά τούς φόβους τοῦ Καποδίστρια λόγῳ τῶν ξένων ἐπιδράσεων. («Μᾶς ξαναγυρίζουν τόσο ἀποξενωμένα ἀπό τά ἦθη, τή γλῶσσα, τή θρησκεία τῶν πατέρων τους, ὥστε, ὁποιοσδήποτε καί ἂν εἶναι οἱ γνώσεις πού ἀπέκτησαν, δοκιμάζουν ἀκατανίκητες δυσκολίες στό νά ἐγκλιματισθοῦν πάλι σπίν πατρίδα τους»).
- 20) Ἀπ. Ε. Βακαλοπούλου, Ἱστορία..., ὄπ. π., σ. 690
- 21) Ἐλ. Κούκου. Ὁ Καποδίστριας καί ἡ παιδεία. Α' Ἡ Φιλόμουσος Ἐταιρεία τῆς Βιέννης, Ἀθήναι 1958.
- 22) Πολ. Ἐνεπεκίδη, Ἰω. Καποδίστριας..., ὄπ. π., σ. 211-212
- 23) Ἀπ. Ε. Βακαλοπούλου, Ἱστορία..., ὄπ. π., σ. 408
- 24) Κ. Δαφνῆ, Ἱστορικά κείμενα, ὄπ. π., σ. 71.
- 25) Ἀπ. Ε. Βακαλοπούλου, Ἱστορία..., ὄπ. π., σ. 372.
- 26) Ντίνου Κονόμου, Ὁ Γεώργιος Τσερτσέτης καί τά εὐρισκόμενα ἔργα του, Ἀθήνα 1964, σ. 796.
- 27) Γ. Δ. Μεταλληνοῦ, Ἰω. Καποδίστριας..., ὄπ. π., σ. 251 ἐ.
- 28) Πολ. Ἐνεπεκίδης, ὄπ. π., σ. 39-40
- 29) Χρυσ. Παπαδοπούλου, Ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως καί ἡ Μεγάλη Ἐπανάστασις τοῦ 1821, ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑ' (1950), σ. 316.
- 30) M.S. Anderson, The Eastern Question, London 1966, σ. 71.
- 31) Ἀνέκδοτη μαρτυρία, πού ἀνακοινώθηκε στό Συμπόσιο ἀπό τόν κ. Παν. Χριστόπουλο.
- 32) Ἡ φράση ἀνήκει στόν δρα Νομ. κ. Κώστα Ζηλεμένο.
- 33) Βλ. Ἐμμ. Ἰ. Κωνσταντινίδου, Ἡ ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησία κατά τήν ἐπαναστατικήν καί τήν μέχρι τῆς ἀφίξεως τοῦ Ὁθωonos μεταβατικήν ἐποχήν (1821-1833), Ἐν Ἀθήναις 1970, σ. 53 ἐ.έ. Τοῦ Ἰδίου, Ἰ. Καποδίστριας καί ἡ ἐκκλησιαστική του πολιτική, Ἀθήναι 1977. Πρβλ. Γ.Δ. Μεταλληνοῦ, Ἰω. Καποδίστριας..., ὄπ. π., σ. 253 ἐ.έ.
- 34) Γεν. Ἐφημ. τῆς Ἑλλάδος, 1829, ἀρ. 73, 74.
- 35) Σημειώσεις εἰς τό Προσωρινόν Πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος τοῦ 1822 ἔτους, στοῦ Γ. Βαλέτα, Κοραῖ Ἀπαντα, τόμ. Α', Ἀθήνα, σ. 399.
- 36) Τρ. Εὐαγγελίδου, Ἡ παιδεία ἐπί Τουρκοκρατίας, τόμ. Α', Ἀθήναι 1936, σ. CXXXIII.
- 37) Γ. Δ. Μεταλληνοῦ, Ἐξωευρωπαϊσμός καί Ἑλλαδικός Μοναχισμός, στόν τόμο τοῦ Ἰδίου, Ἑλληνισμός μετέωρος, Ἀθήνα 1992, σ. 97.
- 38) Ἐμμ. Κωνσταντινίδου, Ἡ ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησία..., ὄπ. π., σ. 70 ἐ.έ. Τοῦ Ἰδίου, Ἰω. Καποδίστριας καί ἡ Ἐκκλησιαστική του πολιτική, ὄπ. π., σ. 73 ἐ.έ.
- 39) π. Γ. Δ. Μεταλληνοῦ, Κων. Οἰκονόμος πρὸς Τίπῳφ ... βλ. παρακάτω.
- 40) Γ.Δ. Μεταλληνοῦ, Ἑλλαδικῶν Αὐτοκεφάλων Παραλειπόμενα, Ἀθήνα 1989, σ. 33 ἐ.έ.
- 41) Στό ἴδιο, σ. 299.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΩΤΗΣ ΔΥΟ ΞΕΧΑΣΜΕΝΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

Η έλλειψη του άληθινού πόθου να γνωρίσει ο άνθρωπος τον Χριστό και να τον αγαπήσει έξ όλης της ισχύος, έξ όλης της καρδιάς και έξ όλης της διανοίας του στάθηκε σ'όλες τις εποχές εμπόδιο στη ζωή των ανθρώπων.

Μέ την πάροδο του χρόνου η εύαγγελική εικόνα του καλού Ποιμένος και της ποιμνης του προκαλεί σε πολλούς αντίδραση. Βαρέθηκαν οι άνθρωποι να είναι τά λογικά πρόβατα της ποιμνης του Χριστού και προτίμησαν να γίνουν άγριοκάτσικα. Στην εποχή μας κορυφώνεται αυτή η στάση, με άποτέλεσμα να χάσουν άκόμα και οι λέξεις την έννοιά τους, και οι άνθρωποι την ύπαρξή τους. Μέ τή φαινομενική τους αυτόνομη και άρχομανία, έπαψαν οι άνθρωποι να υπάρχουν κάτω άπό τή σκέπη του Δημιουργού τους.

Συνεπώς πρόκειται για ένα πρόβλημα χαρακτηριστικό των ψεύτικων θρησκείων και αίρέσεων, διότι όσο άπομακρύνεται ο άνθρωπος άπό τήν Άλήθεια, τόσο χάνει τήν ύπαρξή του. Και όσο τήν χάνει, τόσο προσπαθεί να ζή μέσω άλλων. Του έγείρεται η άνάγκη “κακών”, αντιφρονούντων και έχθρων. Σάν τον Φαρισαίο της Εύαγγελικής περικοπής αισθάνεται δικαιωμένος, όταν έρχεται αντιμέτωπος μέ έναν χειρότερο και κατώτερο του. Όπου δέ δέν ύπάρχει τέτοιος έχθρός, δέν διστάζει να τον φανιάζεται.

Έτσι οι Ρωμαίοι άτοκράτορες φανιάζονταν τους Χριστιανούς των πρώτων αίωνων ως έχθρους τους, οι αίρεσιάρχες τους πιστούς στά δόγματα της έκκλησίας, οι είκονομάχοι αυτούς που προσκυνούντες και τιμώντες τις ιερές εικόνες. Όλοι πολέμουςαν μέ λύσσα τους δντως Χριστιανούς χωρίς να ύπάρχει η παραμικρή άπειλή εκ μέρους των Χριστιανών.

Στη συνέχεια θεωρήθηκε η θανάτωση Χριστιανού ως πράξη “εύλογημένη” που είχε ως άποτέλεσμα τήν άφεση άμαρτιών, όπως συνέβη στους σχισματικούς Παπικούς κατά τις Σταυροφορίες, ή ως κλειδί για τον παράδεισο για τους Μουσουλμάνους. Δηλαδή η διαστροφή στο ύψιστο σημείο: η πλασματική έχθρότητα του άλλου ως προϋπόθεση για τή δικαίωση του ανθρώπου. Ένας τέτοιος άνθρωπος ζει; Όχι βέβαια.

Παρά ταύτα έχει διαποτισθί μέ αυτή τή νοοτροπία ιδιαίτερα ο

Εύρωπαῖος, κυρίως κατά τίς τελευταῖες τρεῖς ἑκατονταετίες. Τότε ἄρχισαν οἱ ἰδρύσεις “ἔθνικῶν” κρατῶν στήν εὐρώπη, κυρίως δέ μετά τή Γαλλική ἐπανάσταση. Πῶς μπορούσε τώρα ὁ ἄνθρωπος ἑνός κράτους νά δεχθῆ ὅτι εἶχε ἀποκοπῆ ἀπό τόν μέχρι χθές συμπολίτη του, σήμερα ὑπήκοο ἄλλου κράτους, ἄν ὄχι μόνο μέ τή βοήθεια τεχνιῶν ἰδεολογιῶν, βασισμένων στήν εἰκόνα τοῦ ἐχθροῦ - κινδύνου γιά τόν πολιτισμό, τήν ἀνάπτυξη ἢ ἀκόμα καί γιά τήν ἐδαφική ἀκεραιότητα;

Τόν 19ο καί 20ο αἰῶνα ἐνισχύθηκαν αὐτές οἱ ἰδεολογίες καί “ἐπιστημονικά”, μέ πρωταγωνιστή τόν φαρμακοποιό καί στρατιωτικό γιατρό τοῦ Ναπολέοντος Julien-Joseph Virey, ὁ ὁποῖος καί ἐπωνομάστηκε “πατέρας τοῦ ἐπιστημονικοῦ ρασιζμοῦ”. Ὁ Virey κυκλοφόρησε τήν «Ἱστορία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους» σέ δύο ἐκδόσεις, τό 1801 καί τό 1824, ὅπου ὑποστήριζε ὅτι ὁ Θεός δημιούργησε τούς ἀνθρώπους σέ δύο δόσεις, πρῶτα τόν μαῦρο ὡς ἕνα ἐνδιάμεσο στάδιο μεταξύ πιθήκου καί ἀνθρώπου, καί ἔπειτα ἀπό κάποιο χρονικό διάστημα τόν λευκό, τόν πραγματικό ἄνθρωπο. Στήν δέ δεύτερη ἐκδοση ὑποστήριζε ὅτι ὁ ἄνθρωπος πού ζεῖ σέ θερμά κλίματα παθαίνει χαλάρωση τῶν διανοητικῶν ἱκανοτήτων του, μέ ἄλλα λόγια, τοῦ ξηραίνεται τό μυαλό, μέ ἀποτέλεσμα ἕναν «κατώτερο πολιτισμό, λιγώτερο γνήσιο θάρρος, λιγότερη ἐργατικότητα καί δεξιοτεχνία. Εἶναι περισσότερο δοσμένος σίς ἀπολαύσεις τῶν αἰσθήσεων παρά στήν αἴσθηση τοῦ ἠθικοῦ». Τό συμπέρασμα τοῦ Virey: «Υπάρχουν ἀνισότητες ἐκ φύσεως, ἄρα χρειάζονται καί τεχνητές ἀνισότητες γιά νά λειουργῆ ἡ κοινωνία μέ τόν ἴδιο ἁρμονικό τρόπο σάν τή φύση».

Μιά “ὁμαλή” ἐξέλιξη ξεκίνησε ἀπ’ αὐτή τή θεωρία διά μέσου τῶν μειρήσεων τῆς κρανικῆς διαμέτρου πού διεξήγαγαν ὁ Marx καί ὁ Bismarck γιά διαπίστωση φυλετικῆς γνησιότητος μέχρι τίς θεωρίες περί τῆς “Ἀρείας” φυλῆς τοῦ Χιπλερικοῦ Ἐθνικοσοσιαλισμοῦ.

Αὐτές οἱ ἐθνικιστικές ἀντιλήψεις πού σηρίζονται ἀποκλειστικά στήν ὑπεροχή τοῦ ἑνός ἔθνους ἔναντι τῶν ἄλλων ἔχουν ἐξορίσει τήν ἔννοια τοῦ Πατριωτισμοῦ ἀπό τήν Εὐρώπη.

Ἄλλιωδς ὅμως εἶχαν τά πράγματα στόν τόπο μας. Δέν ἦταν ὁ ἐχθρός προῖόν τῆς φαντασίας καί ἰδεολογίας, ἀλλά ὑπαρκτός κατακτητής. Δέν ταιριάζει ὁ ὄρος «ἐπανάσταση» μέ τήν ἔννοια τῶν ἐπαναστάσεων στόν Εὐρωπαϊκό χῶρο, ἀλλά ἐπρόκειτο γιά ἀπελευθερωτικό ἀγῶνα, γιά ἀπότίναξη τοῦ ξένου ζυγοῦ καί γιά ἐπιστροφή –ὅσο βέβαια ἦταν δυνατό– στήν προηγούμενη κατάσταση.

Οἱ Ἅγιοι καλλιεργητές τοῦ πνεύματος τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων,

ὅπως ὁ Ἅγ. Κοσμάς ὁ Αἰτωλός, ὁ Ἅγ. Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης, ὁ Ἅγ. Μακάριος Κορίνθου καί ὁ Ἅγ. Ἀθανάσιος ὁ Πάριος δέν προσπάθησαν νά συσπείρουν τοὺς Ἕλληνες ἐπιδεικνύοντας συνεχῶς τὸν ἐχθρό, ἀλλὰ ἐνισχύοντας τὴν ἀγάπη γιὰ τὸν Χριστό καί τὸν συνάνθρωπο καί διδάσκοντας ἐν ἔργῳ καί λόγῳ τὰ δόγματα καί τὸ ἦθος τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο συνέβη καί συμβαίνει ἀκόμα στὴν προτεσταντική Δύση. Ἐκεῖ οἱ ἰθύνοντες προσπαθοῦν νά συγκρατήσουν τὸ λαὸ κοντὰ τοὺς μέ κινδυνολογίες καί ἐκφοβισμούς.

Τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς συγχύσεως τῶν πραγμάτων καί τῆς νέας νοοτροπίας τὰ βιώνουμε ἔντονα τὸν τελευταῖο καιρό: Ὅπως χάθηκε ἡ ἔννοια τοῦ πατριώτου καί πῆρε τὴ θέση του ἡ ἔννοια τοῦ ἐθνικιστοῦ, δηλ. ἐκείνου γιὰ τὸν ὁποῖο ἡ πατρίδα ἔχει ἀξία μόνο ὅταν καί ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν ἐχθροί, ἔτσι χάθηκε καί ἡ ἔννοια τοῦ Χριστιανοῦ, τὴν θέση τοῦ ὁποῖου πῆρε ἡ ἔννοια τοῦ θρησκολήπου, δηλ. ἐκείνου γιὰ τὸν ὁποῖο ὁ Χριστός ἔχει ἀξία μόνο ὅταν καί ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν ἀντίχριστοι.

Δυστυχῶς κι' ἐμεῖς ἔχουμε **ἐπειρασθεῖ** ἀπ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα, κι' ἐμεῖς ξεχνᾶμε κατὰ καιροὺς ὅτι εἴμαστε παιδιὰ τοῦ Θεοῦ, καί ἐνίοτε μᾶς ἐνώνει ἡ φοβία καί ὁ τρόμος.

Ἄς γίνῃ ἡ ἐπέτειος τῆς Παλιγγενεσίας μιά ἀφορμὴ νά πάψουμε νά παριστάνουμε τὰ ἀγρικᾶτσικα, νά ἐνταχθοῦμε στὴ μιά ποίμνη ὑπὸ ἓνα Ποιμένα. Τότε θά ἔχουμε καί θά νιώθουμε τὴ χαρὰ νά ὑπάρχουμε καί νά ζοῦμε ἐν Χριστῷ.

Γιὰ νά ἐξετάσουμε πόσο πλησιάζουμε αὐτὴ τὴν ἰδανικὴ κατάσταση, χρειάζεται ἀπλᾶ νά ἀπαντήσουμε μὲ εἰλικρίνεια στὸ ἐρώτημα: Μᾶς χρειάζονται οἱ ἐχθροὶ γιὰ νά ἀγαπήσουμε τὴν πατρίδα μας; Μᾶς χρειάζεται ὁ Ἀντίχριστος γιὰ νά ἀγαπήσουμε τὸν Χριστό;

Ἄν ναί, πρέπει νά ψαχθοῦμε στὴν ἐντατικὴ.

Ἄν ὄχι, ἄς ἀψηφήσουμε τὰ σημεῖα τῶν καιρῶν καί ἄς προχωρήσουμε ἐνωμένοι. Μποροῦμε νά φέρουμε καί νέα παλιγγενεσία, ἄρχει καί σήμερα ὁ Χριστός, ὑπάρχουν καί σήμερα ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ πού μποροῦν νά μᾶς φέρουν τὸν Χριστό κοντὰ μας. Ὁ Σταυρός τοῦ Χριστοῦ δέν ἦταν μόνο στὴν ἐποχὴ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου λάβαρο καί τρόπαιο. Εἶναι καί σήμερα καί θά εἶναι ἕως τῆς συντελείας τοῦ κόσμου «φρικτὸν» θέαμα στὰ μάτια τῶν (ἀ)δυνάμεων τοῦ σκοτοῦς!

π. Γεώργιος Χάας

Η ΕΝΟΡΙΑ ΜΑΣ ΓΙΟΡΤΑΣΕ ΤΗΝ ΔΙΑΚΟΝΙΣΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΑΓΙΑ ΦΙΛΟΘΗΗ

Τό ένοριακό μας φιλόπρωχο τίμησε τήν προστάτιδά του και προστάτιδα του φιλανθρωπικού έργου τής Έκκλησίας τών Άθηνών Άγία Φιλοθέη μέ τόν πανηγυρικό έορτασμό τής μνήμης Της σίς 18 καί 19 Φεβρουαρίου.

Τήν παραμονή τελέστηκε ο έορταστικός έσπερινός μέ τή λιλάνευση τής εικόνας τής Άγίας μέσα στόν ιερό ναό καί μέ άρτοκλασία.

Τήν έπόμενη τελέστηκαν ο όρθρος καί η πανηγυρική Θ. Λειτουργία. Μεγάλος άριθμός άπό τούς έθελοντές συνεργάτες τοϋ ένοριακού φιλανθρωπικού έργου παρακολούθησαν τήν ιερή άκολουθία, οί όποιοι καί βραβεύτηκαν στό τέλος άπό τόν ύπεύθυνο τής φιλανθρωπικής δραστηριότητας τοϋ ναοϋ μας π. Γεώργιο Χάας γιά τή συμπαράστασή

τους στήν προσπάθεια γιά τήν άνακούφιση έμπεριστάτων συνανθρώπων μας. Οί έθελοντές συνεργάτες έλαβαν ως βραβείο τιμητικό δίπλωμα καί ως εύλογία άσημένιο μετάλλιο μέ τήν εικόνα τοϋ Άγίου Νικολάου, προϊόν τοϋ εργαστηρίου άργυροχρυσοχοΐας τοϋ φιλοπτώχου ταμείου τής ένορίας. "Όπως μās είπε στήν όμιλία του πρίν άπό τή βράβευση

ο προϊστάμενος τοϋ ναοϋ π. Βασίλειος Βολουδάκης, ο άγιός μας έγινε πρίν άπό τήν Άγία Φιλοθέη εικόνα καί όμοίωση τοϋ φιλανθρώπου Χριστοϋ μας, ως ύπέρμαχος τών πωχών, φροντιστής τών κηρών, τών όρφανών καί κάθε πάσχοντος ανθρώπου. 'Η Άγία Φιλοθέη, δέ, μās άφησε τό παράδειγμά της ζώντας σέ μιά έποχή πολύ δύσκολη, μέσα στήν Τουρκοκρατία καί τή σκλαβιά, όπου ένώ θά είχε κάθε δικαιολογία γιά νά πει ότι δέ μπορεί νά βοηθήσει τόν λαό παρά μόνο πνευματικά, εκείνη έδωσε τόν έαυτό της μέ όλη τή σημασία τής λέξεως καί άπό πολύ πλούσια έγινε ίση μ' εκείνους πού δέν είχαν τίποτε.

'Ο π. Γεώργιος στή δική του όμιλία μās υπενθύμισε ότι η

ΕΞΟΥΣΙΑ: ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἢ ΔΥΝΑΣΤΗΣ;

Εναρρίχηση στό βάθρο τῆς Ἐξουσίας περνᾶ ἀπό δρόμους σκολιούς. Πολλές φορές χρησιμοποιοῦνται ἀθέμιτα μέσα. Σέ κάποιες περιπτώσεις ἡ ἀνοδος στό θρόνο της, πού ἦταν κάθοδος στήν κλίμακα τῶν πνευματικῶν ἀξιῶν, ἀπετέλεσε αἰμοσταγή πορεία. Ὑπῆρξαν βέβαια πολλές περιπτώσεις προσώπων, στά ὁποῖα δόθηκε τό σκῆπτρο της κληρονομικῶ δικαιώματι. Σέ ὅλες ὅμως τίς περιπτώσεις ἡ διατήρηση τῆς ἐξουσίας ἀπαιτεῖ τήν χρησιμοποίηση διαθέσιμων μέσων ἢ τήν δημιουργία πρόσφορων μέσων.

Κατά τήν διάρκεια τοῦ Τρωϊκοῦ Πολέμου, ἐκτός τῶν ἄλλων διακεκριμένων καί μή προσώπων, ἕνας εὐφυῆς ἄνθρωπος, ὁ Ὀδυσσεύς, ὑπηρετεῖ τήν Ἐξουσία μέ ἰδέες, συμβουλές καί ἐνέργειές του (βλ. τραγωδίες Σοφοκλή "Φιλοκτῆτης" καί "Αἴας", Εὐριπίδη "Τρωάδες" καί "Ρῆσος"). Καί ὁ μὲν μυθικός γιός τοῦ Λαέρτη μετά τήν ἄλωση τῆς Τροίας ἐπέστρεψε ἔπειτα ἀπό πολλές περιπέτειες στήν Ἰθάκη, στήν πιστή σύζυγό του Πηνελόπη, ὁ πραγματικός Ὀδυσσεύς ἔμεινε ἀφοσιωμένος στήν Ἐξουσία πού τόν χρειαζόταν.

Αὐτός ὁ Ὀδυσσεύς ἀπέκτησε πολλούς ἀπογόνους πού τοὺς συναντοῦμε παντοῦ, ἀπό τήν αὐγή τῆς ἱστορίας μέχρι τίς ἡμέρες μας. Ἡ χρησιμότητά τους γιά τήν ἐκάστοτε καί ἐκασταχοῦ Ἐξουσία δέν περιορίζεται στήν ἔμφυτη εὐφυΐα. Ὁ χρόνος συσσωρεύει γνώσεις καί πείρα. Ἡ σωματική, διανοητική καί ἐρευνητική ἐργασία ἀνακαλύπτει ὀλόκληρους κόσμους ἀγαθῶν, ὑλῶν,

συμπαράστασή μας στούς συνανθρώπους μας δέν πρέπει νά ἐμφορεῖται ἀπό τό συναίσθημά μας -δηλαδή ἀπό τήν ἐπιδίωξή μας νά αἰσθανθοῦμε καλά- ἀλλά ἀπό τήν πεποίθηση ὅτι ἀπευθυνόμαστε σέ εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ.

Ὑστερα ἀπό τό τέλος τῆς Θ. Λειτουργίας ἀκολούθησε δεξίωση τῶν βραβευθέντων στό Κέντρο Ἐνοριακῆς Ἀγάπης ἐπί τῆς ὁδοῦ Τηλεμάχου 12. Ἐκεῖ παρουσιάστηκαν οἱ πρόσφατες δραστηριότητες τοῦ ἐνοριακοῦ φιλοπώχου ἀπό τόν π. Γεώργιο καί ἔγινε ἀνταλλαγή ἀπόψεων γιά τήν ἐπίλυση πρακτικῶν προβλημάτων κατά τήν καθημερινή διακονία τῶν συνανθρώπων μας καθώς καί γιά μελλοντικές δυναμικές δραστηριότητες.

Εὐχαριστοῦμε ἀπό καρδιᾶς τόν π. Γεώργιο γιά τήν πρωτοβουλία του αὐτή, καθώς καί γιά τόν ἄοκνο ζῆλο πού ἐπιδεικνύει κάθε στιγμή στήν ἱερατική διακονία του, μέ τόν ὁποῖο παρακινεῖ συνεχῶς καί ἐμᾶς τοὺς συνεργάτες του νά κινητοποιοῦμαστε καί νά τόν ἀκολουθοῦμε.

Σοφία Καράμν

δυνάμεων, ἐνεργειῶν πού μποροῦν νά χρησιμοποιηθοῦν ὅπως τὰ προσφέρει ἡ Φύση ἢ μετὰ ἀπό ἀπλή ἢ πολὺπλοκὴ ἐπεξεργασία. Ἡ ἐφευρετικότητα καὶ δημιουργικότητα ἐπινοοῦν καινούργια εἶδη σέ ὅλους τοὺς χώρους, σ' ἓνα εὐρύτατο φάσμα, ἀπὸ καταναλωτικά ἀγαθὰ (διαρκῆ καὶ ἀναλίσκόμενα) μέχρι παραγωγικά ἀγαθὰ (διαρκῆ καὶ ἀναλώσιμα), ἀπὸ ἀγαθὰ πού προάγουν τὴν ζωὴ μέχρι προϊόντα πού τὴν ὑπονομεύουν, τὴν ὑποβαθμίζουν, τὴν καταστρέφουν. Ὡς “ἀγαθὰ” καὶ “πρόϊοντα” ἐννοοῦμε καὶ ὕλικά καὶ αὔλα.

Οἱ ἄρχοντες ἀξιοποιοῦν, κατὰ κανόνα πρὸς ἴδιον ὄφελος, πᾶν προσφερόμενο καὶ πρόσφορο μέσον γιὰ τὴν διατήρηση καὶ νομὴ τῆς ἐξουσίας: σωματικὴ ρώμη καὶ εὐφυΐα, γενναιότητα καὶ εὐφευρετικότητα, φιλοτιμία καὶ ὀργανωτικὴ ἰκανότητα ἀνθρώπων, ὅπως καὶ ἀτομικὲς καὶ συλλογικὲς ἀνθρώπινες ἀδυναμίες. Ἐπίσης κοινωνικὲς δομές, ὀργανωτικά συστήματα, θεσμοὺς, ἐπιστημονικὲς καὶ τεχνολογικὲς δυνατότητες.

Ἄν δὲν ὑπάρχει λαϊκὴ συναίνεση, ἡ Ἐξουσία χρειάζεται στρατιωτικὴ ἰσχὺ καὶ στιβαρὴ ὀργανωτικὴ δομὴ (γιὰ διοίκηση, ἀστυνόμευση, φορολογία κλπ). Γιὰ νά κρατεῖται ὑπὸ ἔλεγχο ὁ λαὸς καὶ γιὰ νά προλαμβάνεται ἡ διεκδίκηση τῆς Ἐξουσίας ἀπὸ ἄλλους, ἐκτὸς ἀπὸ κατασταλτικὸς μηχανισμοὺς, χρησιμοποιεῖται ἡ κατασκοπεῖα πού σήμερὰ ἔχει στὴ διάθεση τῆς μέσα προηγμένης τεχνολογίας. Ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ὀδυσσέα δὲν διέφυγαν ἡ Ἐκπαίδευση καὶ τὰ Μ.Μ.Ε., πού μεθοδεύουν χειραγώγηση τῶν ὑπηκόων πρὸς ἐπιθυμητὲς στοὺς κρατοῦντες κατευθύνσεις. Γιὰ νά εἶναι οἱ “ὑπήκοοι” ὑπάκουοι, εὐπειθεῖς.

Οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ὀδυσσέα ὑπηρετοῦν τὴν Ἐξουσία ὄχι μόνον ὡς στρατιωτικοί, διοικητικοί, δικαστικοί καὶ ἄλλων εἰδικότητων ὑπάλληλοι, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐπιστήμονες, ἐρευνητὲς, διανοοῦμενοι, καλλιτέχνες, δημοσιογράφοι, συνδικαλιστὲς. Καὶ τὸ κάνουν ἐν γνώσει τους, ἄλλοτε ἀπὸ ἀνάγκη, ἄλλοτε ἀπὸ συμφέρον, ἄλλοτε ἀπὸ πλάνη, ἄλλοτε ἀπὸ φόβο. Ὑπῆρξαν καὶ ἀσφαλῶς ὑπάρχουν ἐπιστήμονες, ἐρευνητὲς, ἐφευρέτες πού δὲν ὑπηρετοῦν τὴν Ἐξουσία ἐν γνώσει τους. Αὐτὸ δὲν ἐμποδίζει τὴν Ἐξουσία νά ἐκμεταλλεῖται τὴν παντοειδῆ δημιουργία τους πρὸς ἐπίτευξη τῶν στόχων τῆς.

Καὶ ὅπου ἡ Ἐξουσία φορᾶει τὸ μεταξωτὸ γάντι τῆς δημοκρατίας, δὲν λησμονεῖ ὅσα διδάχθηκε στὴ σχολὴ τοῦ Μακιαβέλλι. Βρίσκει πάντα νομιμοφανεῖς τρόπους καὶ ὑπόγειους δρόμους γιὰ νά περιφρονεῖ ἠθικὴ καὶ δικαιοσύνη. Οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ὀδυσσέα γνωρίζουν κοινωνικὴ ψυχολογία, εἶναι ἀριστοτέχνες στὴν προπαγάνδα, στὴν πλύση ἐγκεφάλου, στὴν παραπληροφόρηση, στὸ φιλτράρισμα τῶν εἰδήσεων. Χειραγωγοῦν τὸν λαὸ κατὰ τὰ συμφέροντα τῶν ἀρχόντων καὶ τὰ συμφέροντα τῶν ἰσχυρῶν παραγόντων (οἰκονομικῶν κ.ἄ., ἐξωθεσμικῶν κέντρων ἐσωτερικοῦ, ἐξωτερικοῦ), πού τοὺς “διορίζουν”.

Ποιοὶ ἄρχοντες αἰσθάνονται καὶ ἐνεργοῦν ὡς διάκονοι τοῦ λαοῦ πού κυβερνοῦν; “...οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κατακυριεῦουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν” (Μάρκ. Ι' 42).

Νίκος Τσιρώνης

ΑΓΙΟΥ ΛΟΥΚΑ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΡΙΜΑΙΑΣ

**«ΟΠΟΙΟΣ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΠΡΩΤΟΣ,
ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΟΛΩΝ ΥΠΗΡΕΤΗΣ»**

(Από ομιλία του πού έγινε σίς 21 Δεκεμβρίου 1946)

Προσέχειτε αυτά τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ, νά τὰ θυμόσαστε γιά πάντα: «Ὅποιος θέλει νά εἶναι πρῶτος, νά εἶναι ὁ τελευταῖος ὄλων καί ὑπηρετής ὄλων».

Στή ζωή τῶν ἀνθρώπων δέν συμβαίνει αὐτό. Οἱ ἄνθρωποι γιά νά εἶναι πρῶτοι, δέν κάνουν αὐτό πού εἶπε ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός: δέν ὑπηρετοῦν τούς ἄλλους, ψάχνουν ἄλλους νά τούς ὑπηρετοῦν. Ὁ Κύριος δέ μιλοῦσε γιά τὰ πρωτεῖα μεταξύ τῶν ἀνθρώπων, ὄχι γιά τὰ γήϊνα πρωτεῖα. Μιλοῦσε γι αὐτούς, πού θέλουν νά εἶναι πρῶτοι στά μάτια τοῦ Θεοῦ καί ὄχι στά μάτια τῶν ἀνθρώπων. Σ' αὐτούς λέει, νά εἶναι τελευταῖοι, καί ὄχι πρῶτοι. Αὐτοί πρέπει νά τούς ὑπηρετοῦν ὄλους. Αὐτή ἡ σκέψη δέν εἶναι ἀνθρώπινη. Ὅπως βλέπετε, ἡ ἐντολή εἶναι τελείως ἰδιαίτερη, ἄγνωστη στόν κόσμο: νά εἶναι κανεῖς τελευταῖος, νά εἶναι ὑπηρετής - αὐτόν ὀνομάζει ὁ Κύριος πρῶτο στά μάτια τοῦ Θεοῦ.

Εἶναι δύσκολο νά ἐφαρμοστεῖ; Ὅχι, εἶναι ἀσύγκριτα εὐκολότερο, ἀπό τό νά εἶναι κανεῖς πρῶτος μεταξύ τῶν ἀνθρώπων, ἀπό τό νά γίνει κανεῖς πρῶτος στά μάτια τοῦ κόσμου. Γιά νά γίνει πρῶτος στά μάτια τῶν ἀνθρώπων πρέπει νά ἀποκτήσει ἐπιρροή, ἐξουσία, πλοῦτο. Ἐδῶ τίποτε ἀπό αὐτά δέν χρειάζεται: νά εἶσαι ὄλων ὑπηρετής, τότε θά εἶσαι πρῶτος στά μάτια τοῦ Θεοῦ. Αὐτό δέν εἶναι καθόλου δύσκολο, μόνο νά εἶσαι πρᾶος στό πνεῦμα καί ἀπλός καί εἶναι κατορθωτό ἀπό ὄλους ἐκτός ἀπό αὐτούς πού εἶναι γεμάτοι ἀπό ὑπερηφάνεια καί θεωροῦν τόν ἑαυτό τους ἀνώτερο.

Ποιός εἶναι ἱκανός νά εἶναι ὄλων ὑπηρετής, νά πραγματοποιήσει αὐτήν τήν ἐντολή τοῦ Χριστοῦ; Μόνο οἱ καλοί, ἥσυχτοι (πρᾶοι), πολὺ σεμνοὶ ἄνθρωποι, πού δέν ἐπιθυμοῦν τίποτα ἀπό τούς ἀνθρώπους. Αὐτοὶ ὑπηρετοῦν τούς πάντες, ποτέ δέν διεκδικοῦν τὰ πρωτεῖα, καί ἐπιθυμοῦν νά εἶναι τελευταῖοι. Τέτοιοι ἀσήμαντοι, πρᾶοι, συχνά περιφρονημένοι ἄνθρωποι ὑπάρχουν πολλοί, πάρα πολλοί μεταξύ τῶν χριστιανῶν. Τέτοιοι εἶναι οἱ ἀπλές γριουῦλες, οἱ φτωχές γυναῖκες, οἱ φτωχοὶ γέροντες. Αὐτοὶ δέν σκέπονται κἄν τὰ πρωτεῖα, δέν ἐπιζητοῦν τό σεβασμό καί τήν τιμή

στά μάτια τῶν ἀνθρώπων, ἀλλά μόνον ἥσυχια καί ἀπαρατήρητα κάνουν τό μεγάλο ἔργο, πού ζητάει ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός.

Ἐπὶ τὴν ἀπόστολὴν τοῦ Χριστοῦ, πολλοὶ ἀπαρατήρητοι, μικροὶ ἄνθρωποι, πού ἐφαρμόζουν αὐτὴ τὴν ἐντολὴν τοῦ Χριστοῦ. Κανείς δὲν τοὺς γνωρίζει, κανείς δὲν τοὺς προσέχει, ἀλλὰ αὐτοὶ ἐργάζονται αὐτὸ τό ἅγιο ἔργο-ὕπηρετοῦν τοὺς πάντες, μέ ὅ,τι μποροῦν: Προσπαθοῦν νὰ δώσουν χαρά, νὰ ὑπηρετήσουν, νὰ κάνουν ὅ,τι χρειάζεται ὁ καθένας. Φροντίζουν νὰ παρηγορήσουν μέ ἕναν ὁμορφὸ καλὸ λόγο. Μέσα τους ὑπάρχει ἡ ζωηρὴ, συνεχὴς ἀνάγκη νὰ ὑπηρετοῦν τοὺς πάντες, ἐπειδὴ ὅλους τοὺς ἀγαποῦν. Ὅλους τοὺς συμπονοῦν.

Αὐτὴ ἡ ἀγάπη, αὐτὴ ἡ συμπόνια εἶναι πού τοὺς καθιστοῦν τηρητὲς τῆς μεγάλης ἐντολῆς τοῦ Χριστοῦ. Μάλιστα, δὲν συνειδητοποιοῦν, δὲν παρατηροῦν τί κάνουν. Δὲν δίνουν καμμιά σημασία σὲ αὐτὲς τίς μικρὲς ὑπηρεσίες. Δὲν σκέπτονται, ὅτι αὐτό μπορεῖ νὰ εἶναι μεγάλο καί ἅγιο στά μάτια τοῦ Θεοῦ, δὲν σκέπτονται ὅτι ἐφαρμόζουν τὴν ἐντολὴν τοῦ Χριστοῦ. Ἐπιθυμοῦν μόνον νὰ εἶναι τελευταῖοι, ἐπιθυμοῦν ὅλους νὰ τοὺς κάνουν νὰ χαίρονται, νὰ λένε σὲ ὅλους ἕνα καλὸ λόγο.

Αὐτοὶ οἱ ἀπαρατήρητοι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους εἶναι πρῶτοι στά μάτια τοῦ Θεοῦ.

Βλέπετε πόσο σημαντικό εἶναι αὐτό. Στὴν πράξι τῶν Ἀποστόλων ὑπάρχει ἕνα πανέμορφο σημεῖο: «Ὁ Πέτρος καί ὁ Ἰωάννης πήγαιναν μαζί στό ναὸ στὴν προσευχὴ τῆς ἐνάτης ὥρας. Καί ἦταν ἕνας ἄνθρωπος, κωλὸς ἀπὸ τὴν κοιλιά τῆς μητέρας του, τὸν ὁποῖο πηγαῖναν καθημερινὰ στὴν πόρτα τοῦ Ναοῦ, τὴν ὀνομαζόμενη Ὠραία, νὰ ζητάει ἔλεημοσύνη ἀπὸ τοὺς εἰσερχόμενους στό ναὸ. Βλέποντας, τὸν Πέτρο καί τὸν Ἰωάννη νὰ ἔρχονται στὴν εἴσοδο τοῦ ναοῦ, τοὺς ζήτησε ἔλεημοσύνη. Ὁ Πέτρος καί ὁ Ἰωάννης τὸν κοίταξαν καί τοῦ εἶπαν: «Κοίταξέ μας». Καί αὐτὸς τοὺς κοίταξε προσεκτικὰ, ἐλπίζοντας νὰ τοῦ δώσουν κάτι. Ἀλλὰ ὁ Πέτρος τοῦ εἶπε: «Ἀσήμε καί χρυσὸ δὲν ἔχω, ἀλλὰ ὅ,τι ἔχω, αὐτό θὰ σοῦ δώσω: Εἰς τό ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου σήκω καί περπάτα!». Καί, πιάνοντάς τον ἀπὸ τό δεξιὸ χέρι, τὸν σήκωσε. Καί ξάφνου δυνάμωσαν τὰ πέλματα καί τὰ γόνατα του, καί πηδῶντας σηκώθηκε καί ἄρχισε νὰ βαδίζει, καί μπῆκε μαζί τους στό ναὸ βαδίζοντας καί πηδῶντας, εὐχαριστῶντας τό Θεό». (Πρ. 3, 1-8).

Γιατὶ ὁ ἀπόστολος Πέτρος τοῦ εἶπε: «Κοίταξέ μας»; Ἦταν ἀπαραίτητο νὰ τὸν κοιτάξει στά μάτια. Αὐτὸς βέβαια ἦταν προορατικὸς, γνώριζε τίς καρδιὲς τῶν ἀνθρώπων, καί ἀπὸ τὰ μάτια ἔβλεπε τὴν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου. Ἐπρεπε νὰ δεῖ, ἂν πίστευε αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος καί ἂν ἦταν

ίκανός νά δεχθεῖ τή θαυμαστή θεραπεία. Αὐτός ἐπίμονα κοιτάζει τόν ἀπόστολο, ἐλπίζοντας νά πάρει κάτι. Καί νά. Ὁ Πέτρος τόν θεραπεύει στό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ!

Νά θυμώσατε αὐτά τά λόγια: «Ἀργύριον καί χρυσίον οὐκ ὑπάρχει μοι· ὃ ἔχω, τοῦτο σοι δίδωμι». Μή νομίζετε ὅτι ἡ ἐλεημοσύνη γίνεται μόνο μέ χρήματα, ἀσήμι καί χρυσό, ὅτι μόνο οἱ πλούσιοι μποροῦν νά ἐκτελοῦν τήν ἐντολή τοῦ ἐλέους, τῆς ἐλεημοσύνης. Ὁ ἅγιος ἀπόστολος Πέτρος μᾶς ἔμαθε, ὅτι, καί ὅταν δέν ἔχουμε κάτι πολύτιμο (ἀκριβό) μποροῦμε νά δώσουμε πολύ περισσότερο. Ὁ καθένας μπορεῖ νά δώσει στους ἀνθρώπους πολύ περισσότερο, ἂν δέν ἔχει χρήματα, ἐάν στήν καρδιά μας ὑπάρχει ἡ ἀγία ἀγάπη, ἡ συμπόνια, ἡ λύπη καί ἡ εὐσπλαχνία. Μποροῦμε νά τόν συμπονήσουμε, νά τόν ἐξυπηρετήσουμε κάπως, νά κάνουμε κάτι ἀπό τά μικρά ἔργα, γιά τά ὁποῖα μιλήσαμε.

Τόσο μεγάλο δῶρο πού ἀπέκτησε ὁ δυστυχῆς κωλός ἀπό τόν ἀπόστολο Πέτρο, δέν ἔχουμε, ἀλλά ὁ καθένας ἀπό τούς χριστιανούς μπορεῖ νά πεῖ ἕναν καλό λόγο στόν διπλανό του. Ἐφαρμόστε αὐτή τήν ἀγία ἐντολή, καί θά εἴσατε πρῶτοι στά μάτια τοῦ Θεοῦ! Ὅπως οἱ ἀνανεωμένες καρδιές τῶν ἁγίων δέν χαιρόταν μέ τά ἀγαθά τοῦ κόσμου τούτου, ἔτσι κι ἡμεῖς δέν πρέπει νά προσκολληθῶμε τίς καρδιές μας στό ἐμπόριο, στίς ἀγορές, στό ἐπάγγελμά μας. Νά γίνουμε ὅπως οἱ ἅγιοι, πού δέν ἀγοράζανε καί δέν ἔκλειναν συμφωνίες. Ζοῦσαν στό βάθος τῶν καρδιῶν τους, ὅπου κατοικοῦσε τό Ἅγιο Πνεῦμα. Δέν πρέπει νά καταθλιθῶμαστε (συντριθῶμαστε) ἀπό τή φθορά τοῦ κόσμου τούτου, νά μελαγχολοῦμε ἐπειδή ἡ ὁμορφιά μας περνάει, γιά τό ὅτι ἡ εὐημερία μας, γιά τήν ὁποία χρησιμοποιήσαμε ὅλες μας τίς δυνάμεις, καί τήν ἀποκτήσαμε ζῶντας γιά τά γήινα ἀγαθά· δέν εἶναι τίποτε. Δέν πρέπει νά προσκολληθῶμε σέ τίποτα γήινο. Πρέπει νά εἴμαστε σάν τούς ἁγίους ἀναχωρητές, οἱ ὁποῖοι, φεύγοντας γιά τήν ἔρημο, ἀπαρνήθηκαν ὅλα τά ἀγαθά τοῦ κόσμου τούτου.

«Παρέρχεται ἡ εἰκόνα αὐτοῦ τοῦ κόσμου». Ὅλα παρέρχονται, ὅλα ἀλλάζουν, θά ἔρθει τό τέλος τῆς γῆς μας. Ἄλλη μία φορά θά θυμίσω: «Ἔσπισαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμένοι καί οἱ λύχνοι καιόμενοι». (Λουκ. 32, 35).

Μετάφραση ἀπό τά Ρωσικά: **Ἄνθι Τσέλιου**

Σημ. Μεταφρ.: Τά μαγνητοφωνημένα κηρύγματα τοῦ Ἁγίου Λουκά κατά τά ἔτη 1946-1948, ἀπό ὅπου προέρχεται καί τό ἀνωτέρω, εἶχαν σταλεῖ στό φοιτηπύ τοῦ Πνευματικοῦ Σεμιναρίου τοῦ Λένινγκραντ Μπορίς Νικολάεβιτς Κυριάνοβ (νῦν Πρωτοπρεσβυτέρου τῆς ἐπαρχίας τῆς Ἁγίας Πετρούπολης) τό 1949 ἀπό τόν ἴδιο τόν Ἀρχιερέα καί εἶδαν τό φῶς τῆς δημοσιότητος τό 2000 σέ ἕνα τόμο. Ἡ μετάφραση τοῦ τόμου αὐτοῦ στά Ἑλληνικά θά κυκλοφορηθῆ προσεχῶς ἀπό τίς ἐκδόσεις “ΥΠΑΚΟΗ”.

Η ΕΥΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΣΤΗΝ “ΚΟΥΦΗ” ΕΠΟΧΗ ΜΑΣ

Αγαπημένη ΕΥΛΟΓΙΑ,

Ἡ ἀπάντησις σὶς τελευταῖο μας ἐρώτημα ἔτρεξε μὲ τόσο ζωηρό παλμό σπὶ συνείδησὶ μας, ὥστε πράγματι δὲ φαίνεται ἄλλη λύσις ἀνάπαυσις παρὰ νὰ θελήσουμε ὄλοι νὰ ἀνταποκριθοῦμε σπὴν πρόσκλησι τοῦ «ἔρχου καὶ ἴδε», γιὰ νὰ βιώσουμε τί σημαίνει σι' ἀλήθεια ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ σπὴ ζωὴ μας.

Τὸ πρόβλημα εἶναι ὅτι πολλοὶ πιθανόν “ἐρχόμαστε” ἀλλὰ δὲν μπορούμε νὰ “δοῦμε”. Γι' αὐτὸ ἀναζητοῦμε τὸ κλειδί γιὰ νὰ ξετυφλωθοῦμε καὶ νὰ ἀποκτήσουμε πραγματικὴ ζωὴ καὶ γαλήνη, στὰ καθημερινὰ “θεάματα” καὶ σὲ δραστηριότητες πού ὁμως μᾶς φθείρουν καὶ μόνο πνευματικὰ ζωντανούς δὲν μᾶς κάνουν νὰ αἰσθανόμαστε.

Σ' ἓνα ἀπόσπασμα ἀπὸ μιά χαμένη τραγωδία τοῦ Εὐριπίδου διαβάζουμε:

«τίς δ' οἶδεν εἰ τὸ ζῆν μὲν ἐστὶ κατθανεῖν,
τὸ κατθανεῖν δὲ ζῆν κάτω νομίζεται;»

(«Ποιὸς ἄραγε νὰ ξέρει ἂν ἡ ζωὴ εἶναι θάνατος,

καὶ ἂν αὐτὸ πού θάνατος θεωρεῖται εἶναι κάτω νὰ ζεῖς;»: ἀναφέρεται σπὴ μεταθανάτιο ζωὴ πού μπορεῖ νὰ εἶναι “περισσότερο ζωὴ” ἀπὸ αὐτὴν πού “ζοῦμε” ἐπὶ γῆς).

Πρὸς τὸ τέλος τῆς ἀπάντησις, σχετικὰ μὲ τὴ λατρεία λέγεται πὼς ὁ Θεὸς δὲν ἔχει «καμμιά ἀνάγκη καὶ μᾶς καὶ τὴ λατρεία μας, ἀλλὰ ἐμεῖς ἔχουμε ἀνάγκη νὰ μάθουμε νὰ λειτουργοῦμε τὴν ἀνθρώπινη φύση ἔτσι ὅπως τὴ δημιούργησε, γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ γίνουμε φίλοι Του καὶ κατὰ χάριν θεοί”.

Σὲ μιά ἄλλη τραγωδία, καὶ πάλι τοῦ Εὐριπίδου (Ἡρακλ. στ.1341-1346), ἀκοῦμε τὴ φωνὴ τοῦ ποιητῆ διὰ μέσου τοῦ ἥρωά του Ἡρακλῆ:

«Γιὰ μένα οἱ θεοὶ οὔτε μοικοὶ εἶναι,
οὔτε δένουν ὁ ἓνας τὸν ἄλλο μὲ δεσμά.

Ποτέ δὲν πίστεψα, ποτέ δὲν θά πιστέψω κάτι τέτοιο.

Οὔτε ὅτι θέλουνε τοὺς ἄλλους νὰ ἐξουσιάζουν.

Γιατὶ ὁ Θεὸς δὲν ἔχει τίποτα ἀνάγκη,

ἐάν σι' ἀλήθεια εἶναι Θεός·

τὰ ἄλλα εἶναι λόγια τῶν ποιητῶν.»

Καὶ τὰ δικά μας, λόγια πού γίνανε πολλὰ, διότι μᾶλλον παρασυρθήκαμε ἀπὸ τὴν καλλιέργεια καὶ τὰ σπέρματα ἀληθείας τῶν προγόνων.

Τὸ ἐρώτημα πού θά θέσουμε αὐτὴ τὴ φορά δὲν ἀπομακρύνεται πολὺ ἀπὸ τὸ κῶρο τῆς ἀρχαιογνωσίας: Κάποιοι ἱστορικοὶ τῆς θρησκείας ἔχουν ἐπισημάνει ὅτι οἱ διάφορες θεότητες τῆς ἀρχαιότητις - τίς ὁποῖες ἐπικαλοῦνταν τὴν καθεμιά

ξεχωριστά για μία ιδιαίτερη ιδιότητά της (λ.χ. Ἄρτεμις → παρθένος θεά τοῦ κυνηγιοῦ, Ἄρης → θεός τοῦ πολέμου κ.τ.ό.) - σταδιακά “ἀντικαταστάθηκαν” ἀπό τούς ἁγίους-προστάτες τοῦ χριστιανισμοῦ (π.χ. Ἁγ. Νικόλαος → προστάτης τῶν ναυτικῶν). Κατά πόσον στέκει γενικῶς ἡ ἄποψη αὐτή;

Καί ἀκόμη:

Τί “θέση” μπορεῖ νά ἔχει στήν προσευχή ἐνός ὀρθόδοξου χριστιανοῦ π.χ. ὁ Ἅγιος Φραγκῖσκος τῆς Ἀσσίζης; Οἱ Ἅγιοι πού μπορεῖ νά δοῦμε ὅτι ἐφορτίζουν σέ ἓνα μή ὀρθόδοξο ἡμερολόγιο εἶναι “λιγότερο ἅγιοι” ἀπό τούς ὀρθοδόξους; Κάποιος μέ ὄνομα πού δέν “ἀκούει” σέ Ἅγιο τῆς ὀρθοδοξίας μπορεῖ στήν προσευχή του νά συνομιλεῖ μαζί του;

Μαντώ Βασιλάκη

Φοιτήτρια Φιλολογίας

Ἐἶναι πράγματι ἐντυπωσιακό πόσο ξεκάθαρη κρίση εἶχαν πάντα οἱ Ἕλληνες γιά τό «θεῖο» καί τό «ἀνθρώπινο» κι εὐχαριστοῦμε τή Μαντώ γιά τήν εὐστοχῆ ἀναφορά στόν Εὐριπίδη. Ἐχουμε συνηθίσει νά ἀνακατεύουμε ὅ,τι μᾶς ἔρχεται στό μυαλό σάν δῆθεν χαρακτηριστικό τῶν «ἀρχαίων προγόνων μας», χωρίς οὐσιαστική γνώση, ἀλλά μέ τήν ἐπαρση τῆς ἡμιμάθειας. Ὑποτίθεται ὅτι ἀγαποῦμε τήν καταγωγή μας, ἀλλά εἴμαστε ἀσχετοί μέ τό χαρακτήρα αὐτῶν πού μᾶς γέννησαν; Γι’ αὐτούς, ἡ ἀποκάλυψη τῆς χριστιανικῆς πίστεως ἦρθε σάν τό «πλήρωμα» ὅλων ὅσων ἐπιθυμοῦσε ἡ ψυχὴ καί τό πνεῦμα τους, σάν ἡ λύση γιά ὅλες τίς πνευματικές καί διανοητικές ἀνησυχίες τους, γι’ αὐτό καί τόσο εὐκολα κι ἀβίαστα ἡ ὀρθοδοξία μπιῆκε «κάτω ἀπό τό πεσί» τοῦ λαοῦ μας, ἔγινε ἡ ψυχὴ τῆς ψυχῆς του, αὐτονόητη καί φυσική, ὅπως καί ἡ ἀναπνοή του.

Ἄν μᾶς ἐπιτρέπεται νά κάνουμε μιὰ πρόταση, θά εἶχαμε νά προτρέψουμε τούς νέους φιλολόγους -καί ἰδίως τή Μαντώ πού τῆς ἔρχεται τόσο φυσικά κι αὐθόρμητα- νά ἀσχοληθοῦν μέ τό χαρακτήρα τῶν Ἑλλήνων καί μέ τόν τρόπο πού σκέφτονταν καί φιλοσοφοῦσαν καί μέ τό πῶς, ἔτσι, ὀδηγήθηκαν στόν «ἄγνωστο θεό» καί στό γνωστό ὄνομα τοῦ Θεοῦ πού ἔγινε Ἄνθρωπος γιά νά “πληρώσει” (γεμίσει) τήν ψυχὴ καί τή διάνοια τῶν δύσκολων καί ἀπαιτητικῶν ἀνθρώπων πού ἔφαχναν τήν ἀλήθεια, κι ὄχι τούς μύθους.

Αὐτή ἡ δουλειά πρέπει νά γίνει σωστά, ἀπό ἀνθρώπους πού ἔχουν καί εὖρος σκέψης, ἀλλά καί βάθος ιστορικῶν γνώσεων. Καί ἓνα πολύ ὠραῖο παράδειγμα εἶναι αὐτό τῶν «ειδικότητων» τῶν θεῶν, πού τό παρατήρησαν ἀκόμη καί οἱ ιστορικοί, ἀλλά πού δέν μποροῦν ἀκριβῶς νά τό ἐρμηνεύσουν.

Ἡ ἑλληνική ψυχὴ δέν αἰχμαλωτίζεται ἀπό τό φόβο. Εἶναι γενναία ψυχὴ. Δέν μπορεῖ νά βυθιστεῖ σιά σκοτεινά βάρη τοῦ μυστικισμοῦ τῶν θεῶν πού κυριαρχοῦν πάνω στούς ἀνθρώπους καί τούς ὑποδουλῶνουν καί τρέφονται μέ τό φόβο καί τόν πόνο τους. Θέλει τούς θεούς νά καταλαβαίνουν τούς ἀνθρώπους καί νά τούς συμπαραστέκονται σ’ ὅλες τίς πλευρές τῆς ζωῆς τους:

στόν πόλεμο, στό ἐμπόριο, στά ταξίδια, στόν ἔρωτα, στό μῖσος, στό θάνατο. Θέλει θεούς-ἄνθρώπους, ἀνώτερους στή δύναμη, ἀλλά πού νά μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νά σταθεῖ ἀπέναντι τους καί νά κάνει διάλογο μαζί τους. Χωρίς νά τό ξέρει, ἡ ἑλληνική ψυχή ζητάει αὐτό πού εἶπε ὁ Θεός στόν Ἰώβ: «ζῶσε ὡσπερ ἄνῆρ τήν ὀσφύν σου, ἐρωτήσω δέ σέ, σύ δέ μοι ἀποκρίθητι...»!

Ἡ ἑλληνική ψυχή ζητάει Θεό πού νά συνδιαλέγεται μαζί Του, πού νά ζητάει ἐξηγήσεις καί νά τίς παίρνει, καί πού –κάποιες φορές– νά παλεύει μαζί Του, ὅπως ἐπάλασε ὁ Ἰακώβ καί μέ τόν Θεό. Ὁλη τή νύχτα πάλευαν, ὁ Θεός καί ὁ ἄνθρωπος, κι ὅταν ἦρθε τό πρωῖ κι ὁ ἄνθρωπος δέν ὑποχωροῦσε, «ἦψατο τό πλάτος τοῦ μηροῦ αὐτοῦ καί ἐνάρκησε τό πλάτος τοῦ μηροῦ Ἰακώβ ἐν τῷ παλαίειν αὐτόν μετ’ αὐτοῦ.» Τέτοια εἶναι ἡ ἑλληνική ψυχή. Δέν τό βάζει κάτω. Ἀναγκάζει ἀκόμη καί τό Θεό νά πεῖ: «ἀπόστειλόν με· ἀνέβη γάρ ὁ ὄρθρος...»

Γι’ αὐτό καί ὁ Ἕλληνας δέν μπορεῖ νά δεχτεῖ τόν Παπικό ἀπολυταρχισμό καί τήν ψυχική τρομοκρατία του. Γι’ αὐτό καί ἔμεινε ὀρθόδοξος καί πάντοτε ἀντιμετώπισε τούς αἰρετικούς μέ τό λόγο καί τήν πειθῶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κι ὄχι μέ τή σωματική βία, τά βασανιστήρια καί τήν πυρά.

Ἔτσι, στό πρόσωπο τῶν ἁγίων του, ὁ Ἕλληνας εἶδε ἕνα κομμάτι τοῦ ἑαυτοῦ του. Στήν τεράστια ποικιλία τῶν ἁγίων, ὑπάρχουν ὅλοι οἱ χαρακτῆρες, ὅλα τά ἐπαγγέλματα, ὅλα τά μορφωτικά ἐπίπεδα, ὅλες οἱ καταστάσεις πού μπορεῖ νά ἀντιμετωπίσει ὁ ἄνθρωπος στή ζωή του. Μπορεῖ νά εἶναι ἴδιον τῆς ἀνθρώπινης ἀδυναμίας μας, ἀλλά ὅλοι θέλουμε νά δοῦμε κάποιον ὁμοιοπαθῆ μας πού νά κατάφερε νά ξεπεράσει τίς δυσκολίες, πού ἐμᾶς μᾶς γονατίζουν, γιά νά τοῦ ζητήσουμε νά μᾶς δείξει κι ἐμᾶς τό δρόμο. Δέν εἶναι θεοί οἱ ἅγιοι ἐκ φύσεως, ἔγιναν “κατά χάριν” θεοί, γι’ αὐτό καί εἶναι Πατέρες καί Μητέρες καί Φίλοι μας καί μᾶς συμπονοῦν.

Ὅσο γιά τούς δυτικούς ἁγίους, γιατί τόσο ἐνδιαφέρον νά τούς γνωρίσουμε; Ἡ Δυτική Ἐκκλησία μετά τό σχῆμα οὐσιαστικά ἔπαυσε νά πιστεύει στή χάρη τοῦ Ἁγ. Πνεύματος, πῶς εἶναι δυνατόν νά ἀναδεικνύει ἁγίους; Ἐχουμε γνωρίσει ὅλους τούς δικούς μας ἁγίους; Ἐπειδή μᾶς «διαφημίζουν» τούς Δυτικούς, ὅπως τό παράδειγμα τοῦ ἁγ. Φραγκίσκου τῆς Ἀσσίζης πού ἀγαποῦσε τά ζῶα; Κι ὁ ἅγιος Μόδεστος ἀγαποῦσε καί προστάτευε τά ζῶα, κι ὁ ἅγιος Βλάσιος, κι ὁ ἅγιος Τρύφων, ὁ ἅγιος Γεράσιμος ὁ Ἰορδανίτης πού ζωγραφίζεται μέ τό λιονταράκι του τόν Ἰορδάνη. Γιατί τούς λησμονοῦμε αὐτούς;

Τό ποιός εἶναι λιγώτερο καί ποιός περισσότερο ἅγιος εἶναι ἀρμοδιότητα τοῦ Θεοῦ νά τό ἀποφασίσει καί ὄχι δική μας. Ἐμεῖς ἔχουμε τήν ἀσφάλεια τῆς Ἐκκλησίας μας. Ὅπως ἔλεγε καί ὁ μακαριστός π. Ἐπιφάνιος Θεοδωρόπουλος, «ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ μόνη ἀσφαλῆς ὁδός σωτηρίας». Τό τί θά κάνει ὁ Θεός μέ τούς ἄλλους ἄνθρώπους, εἶναι δικό Του θέμα, ὄχι δικό μας. Σίγουρα, πάντως, δέν θά τούς ἀδικήσει. Ἐλεγε, μάλιστα, πολύ παραστατικά

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΜΕ ΕΝΣΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΡΘΡΟ ΜΑΣ

«Σύ εἶ ὁ Ἐρχόμενος ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν;»

Η ἐκκλησιαστική ἐφημερίδα «Ὁρθόδοξος Τύπος», τόν Ἰανουάριο τοῦ 2011 δημοσίευσε στήν πρώτη σελίδα της τό ἄρθρο τοῦ περιοδικοῦ μας (τοῦ τεύχους 103) «Σύ εἶ ὁ Ἐρχόμενος ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν;» τοῦ π. Βασιλείου Βολουδάκη.

Τό ἄρθρο αὐτό θορύβησε ἐκείνους πού μέ τό φόβο τοῦ Ἀντιχρίστου ἐπιχειροῦν νά αὐξήσουν τό πλῆθος τῶν “κυνηγῶν” τῆς «Κάρτας τοῦ Πολίτη». Μιάς Κάρτας, πού εἶτε κυκλοφορηθεῖ εἶτε ὄχι, δέν θά εἶναι οὔτε λύση οὔτε θά δημιουργήση μεγαλύτερο πρόβλημα, ἀφοῦ εἶναι ἤδη σαλεμένη ἀπό τά θεμέλιά της ἡ Ἑλλάδα μας, μέ τήν ἀντιχριστιανική καί ἀπάνθρωπη πολιτική πού ἀσκεῖται στή Χώρα μας ἐδῶ καί διακόσια χρόνια!

Στό ἄρθρο τοῦ π. Βασιλείου ἀπήντησε ὁ πρωτοπρεσβύτερος Λάμπρος Φωτόπουλος καί ἐπηκολούθησε μεταξύ τους ἀλληλογραφία, πού δημοσιεύθηκε ἤδη στόν «Ο.Τ.». Τήν ἀναδημοσιεύουμε γιά τούς ἀναγνώστες μας γιατί ἔχει γενικώτερο ἐνδιαφέρον.

Ἐπιστολή 1η

Πρός τόν ΟΡΘ. ΤΥΠΟΝ

Κύριε Διευθυντά

Μέ πολλή ἐκπληξη διαπίστωσα ὅτι τό δημοσίευμα τοῦ π. Βασιλείου Βολουδάκη ἐναντίον τῆς διαμαρτυρίας γιά τήν Κάρτα τοῦ Πολίτη, Ἀντίχριστο καί τά συναφῆ δέν ἦταν οὔτε τυχαῖο, οὔτε μιά ἀπλῆ «σφαιρική ἐνημέρωση». Μετά τήν πρωτοσέλιδη ἐπίσης διασάφηση ὅτι δέν θά ἀσχοληθῇ ὁ Ο.Τ. μέ τήν

ὁ π. Ἐπιφάνιος ὅτι, κατά τή διάρκεια τῆς Γερμανικῆς Κατοχῆς, ὑπῆρχε ἕνας κεντρικός δρόμος πού μπορούσε κανεῖς νά φτάσει μέ ἀσφάλεια στήν Καλαμάτα. Ὑπῆρχαν καί πολλά μονοπάτια ἢ δρομάκια πάνω ἀπό τά βουνά πού, ἴσως, ἂν τά ἀκολουθοῦσε κανεῖς, νά ἔφτανε κάποτε μέχρι τήν Καλαμάτα, ἀλλά κανεῖς δέν μπορούσε νά εἶναι βέβαιος ὅτι θά τά καταφέρει τελικά.

Ἔτσι κι ἐμεῖς, ἔχουμε τόν ὁμαλό καί σίγουρο καί ἀσφαλῆ δρόμο τῆς Ὁρθοδοξίας μας. Οἱ περιπλανήσεις, τό μόνο πού μᾶς προσφέρουν εἶναι κόπος καί ταλαιπωρία καί ἀβεβαιότητα.

N. B.

κάρτα τοῦ πολίτη «πρό συνοδικῆς διαγνώσεως» ὅλοι κατανοοῦμε πλέον ὅτι ὁ Ο.Τ. κάνει τὴ μεγάλη στροφή πού περιμέναν ὅλοι ὅσοι τόσα χρόνια ἐνοχλοῦνται ἀπό τὴν κυκλοφορία του.

Ὁ π. Βασίλειος Βολουδάκης μᾶς ἐξήγησε μέ σαφήνεια ὅτι ὅσοι μιλοῦν γιὰ τὸν Ἀντίχριστο δέν περιμένουν τὸ Χριστό. Μήπως καί οἱ ἱεροὶ συγγραφεῖς τῶν βιβλίων τῆς ἐκκλησίας (Παρακλητικῆς, Μηναιῶν, Ὁρολόγιου κ.λ.π.) πού μιλοῦν συνέχεια γιὰ τὸ σατανά, τὸν δράκοντα, τὸν πλᾶνο κ.λ.π δέν πίστευαν στό Χριστό;

Δέν μᾶς ἀπέκρυψε ἀκόμη ὁ π. Βασίλειος ὅτι ἀπό δῶ καί στό ἐξῆς πρέπει νά σκεπτόμαστε πῶς θά κατακτήσουμε τὴν Κυβέρνηση τῆς Ἑλλάδος μιά καί μᾶς προιρέπει ἀντὶ τῆς ἐνασχόλησης μέ τὸν Ἀντίχριστο νά «νά στρέψουμε ὅλο μας τὸ ἐνδιαφέρον καί τὸ πάθος μας» γιὰ τὸ ποιός μᾶς κυβερνάει. Ἔτσι ἀφήνουμε κατὰ μέρος τὴν Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν καί σκεπτόμαστε πλέον μόνον τὴ γῆϊνη πατρίδα μας. Θά γίνει λοιπόν ὁ Ο.Τ. ἀπό μοναδική θρησκευτικὴ ἐφημερίδα πού εἶναι σήμερα μιά ἐπί πλέον πολιτικὴ ἐφημερίδα;

Ὁ Ο.Τ. δέν εἶχε μέχρι σήμερα τὴν τακτικὴ νά περιμένει τίς ἀποφάσεις τῆς ἐπίσημης Ἐκκλησίας γιὰ νά τοποθετηθῆ ἀλλὰ ἀντίθετα προελάμβανε καί μετέβαλε ἀπειλούμενες λανθασμένες ἀποφάσεις. Πολλές φορές μάλιστα εἶχε καί ἐκ διαμέτρου ἀντίθετη θέση ἀπὸ αὐτὴν τῆς Ἐπίσημης Ἐκκλησίας (πρβλ. ἀποκατάσταση Ἱερωνυμικῶν Μητροπολιτῶν κ.ἄ.)

Ἐξᾶλλου μέχρι σήμερα ἡ ἀναφορά τοῦ Ο.Τ. πρὸς τοὺς ἅγιους Γέροντες τῆς ἐποχῆς μας ἦταν θετικὴ. Πρῶτη φορά διαβάσαμε στό πρωτοσέλιδο ἄρθρο τοῦ π. Βασιλείου αὐτὴν τὴν περιφρονητικὴ περιγραφή τοῦ π. Παΐσιου, ὅπου ἐμφανίζεται σάν ἀφελῆς μὴ χαρισματοῦχος ἀνὴρ, πλανόμενος καί πλανῶν.

Θά ἦταν καλὸ ὁ Ο.Τ. ὅπως ἐπίσημα μᾶς διευκρίνισε ὅτι ἄλλαξε τακτικὴ στό θέμα τῆς Κάρτας τοῦ Πολίτη νά μᾶς ξεκαθαρίσει καί γιὰ τὸ γενικότερο θέμα ἂν, μετὰ τὸν π. Μᾶρκο, ἀλλάζει ριζικὰ τοποθέτηση στὰ θέματα πού ἀπασχολοῦν τοὺς χριστιανούς. Ἔτσι καθένας θά ἔχει τὴ δυνατότητα νά ἀνασυνταχθῆ σωστά.

Μετὰ τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης.

Πρωτοπρεσβύτερος **Λάμπρος Φωτόπουλος**

Ἐφημέριος ἱ. Ναοῦ ἁγίου Κοσμᾶ Αἰτωλοῦ Ἀμαρουσίου

Ἰν Ἀπάντησιν π. Βασιλείου

Μέ μεγάλη, πράγματι, ἐκπληξη διάβασα, μέ τὴ σειρά μου, τὴν ἐπιστολὴ τοῦ π. Λάμπρου Φωτοπούλου, ὅχι γιὰτὶ δέν ἔχει κάθε

θεμιτό δικαίωμα νά ἐκφράζῃ τίς θέσεις καί τίς ἀντιθέσεις του –κάθε ἄλλο– ἀλλά γιά τό ὕφος καί τίς ἀξιώσεις τῆς ἐπιστολῆς του καί, ἐπειδή τόν ἐκτιμῶ, λυπήθηκα.

Οὔτε λίγο οὔτε πολύ, μέ τήν ἐπιστολή του ἀξιώνει νά συμμορφωθῇ καί νά συνταχθῇ ἀνεπιφύλακτα ὁ «Ο.Τ» μέ τίς χωρίς κανένα θεολογικό, λογικό, ἐπιστημονικό ἢ πολιτικό ἐπιχείρημα πολυσέλιδες δημοσιεύσεις τῶν πολεμίων τῆς περιβόητης «Κάρτας τοῦ Πολίτη» καί νά ἀθετήσῃ (λόγω, μάλιστα, τοῦ φόβου μείωσης τῆς κυκλοφορίας του) τήν ἀπό τόν π. Μᾶρκο καθιερωθεῖσα εὐλογημένη ἀρχή τοῦ πολύπλευρου διαλόγου σέ θέματα πού προκαλοῦν διχογνωμίες ἀκόμη καί μεταξύ εὐσεβῶν καί λογίων κληρικῶν!

Ὡς πρός αὐτές καθ' ἑαυτές τίς αἰτιάσεις του γιά τό ἄρθρο μου, σάν πρεσβύτερος στήν ἱερωσύνη ἀδελφός, τοῦ συνιστῶ νά ἀποφεύγῃ νά δίδῃ μαθήματα ἐσφαλμένης θεολογίας ἀλλά καί νά κάνῃ τόν κόπο νά πληροφορηθῇ τά ὅσα ὁ κρινόμενος γράφει ἐπί μία εἰκοσιπενταετία γιά τό «θρυλικό» πιά θέμα τοῦ Ἐπιχριστοῦ, ἀναλύοντάς το ἀπό ὅλες τίς πτυχές του, χωρίς νά ἔχῃ ἀναιρέσει κανείς οὔτε λέξη ἀπό τά γραφέντα!

Τότε, τό 1986 πού ἔγραφα γιά πρώτη φορά σέ σειρά ἄρθρων τά περί Ἐπιχριστοῦ μέ τήν ἀπόλυτη ἔγκριση τοῦ π. Ἐπιφανίου Θεοδοροπούλου –τοῦ ὁποίου οἱ προσθῆκες ὑπάρχουν ἀκόμη στά χειρόγραφα μου– ἄν θυμᾶμαι καλά, συμφωνοῦσε ἀπόλυτα ὁ π. Λάμπρος κατὰ τή συζήτηση τῶν κειμένων μου στήν συντακτική ἐπιτροπή τοῦ Ο.Τ. Ὡστόσο, ἔχει ἀναφαίρετο δικαίωμα νά ἀλλάξῃ θέσεις, ἀρκεῖ νά καθαιρέσῃ προηγουμένως τά ἐπιχειρήματα τοῦ συνομιλητοῦ του.

Μέ συκοφαντεῖ ὅτι ἔκαμα περιφρονητική περιγραφή τοῦ π. Παΐσιου στό ἄρθρο μου, ὅλα, ὅμως, τά κείμενά μου τόν διαφεύδουν, καί εἶναι ἀρκετά τά κείμενά μου πού ἐξηγοῦν τό συγκεκριμένο ἀνθρώπινο λάθος τοῦ π. Παΐσιου. Ὡστόσο, ὁ προσφιλῆς π. Λάμπρος δέν ἔδειξε τόν σεβασμό του πρός τόν π. Παῖσιο μέ τό νά ἀναιρέσῃ τή θεολογική ἀναίρεση πού ἔκαμα στήν ἐπιστολή π. Παΐσιου!

Τά λειτουργικά βιβλία γράφουν γιά τόν διάβολο καί γιά τήν καταδυναστευση τοῦ ἀνθρώπου ἀπό αὐτόν, ὄχι, ὅμως, λόγω μιᾶς ἐξωτερικῆς κτιστής –δηλαδή τιποτένιας– σφραγίδος ἀλλά γιά τή διαστροφή τῆς προαιρέσεως τοῦ ἀνθρώπου σέ σατανόσχημη προσωπικότητα!

Γράφει ὁ π. Λάμπρος :

«Δέν μᾶς ἀπέκρυψε ἀκόμη ὁ π. Βασίλειος ὅτι ἀπό δῶ καί στό ἐξῆς πρέπει νά σκεπτόμαστε πῶς θά κατακτήσουμε τήν Κυβέρνηση τῆς Ἑλλάδος μιά καί μᾶς προτρέπει ἀντί τῆς ἐνασχόλησης μέ τόν ἀντίχριστο νά «νά στρέψουμε ὅλο μας τό ἐνδιαφέρον καί τό πάθος μας» γιά τό ποιός μᾶς κυβερνάει. Ἔτσι ἀφήνουμε κατά μέρος τήν Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν καί σκεπτόμαστε πλέον μόνον τή γήϊνη πατρίδα μας. Θά γίνει λοιπόν ὁ Ο.Τ. ἀπό μοναδική θρησκευτική ἐφημερίδα πού εἶναι σήμερα μιά ἐπί πλέον πολιτική ἐφημερίδα;»

Ἄλθθεια, εἶναι τόσο ἀποτρόπαια ἡ σκέψη νά κυβερνήσουν τήν Ἑλλάδα ἀληθινοί χριστιανοί, πνευματικοί ἄνθρωποι; Καί ἂν εἶναι ἀποτρόπαια αὐτή ἡ σκέψη, πῶς δέν εἶναι παράλογη ἡ ἀπαίτησή μας νά νομοθετοῦν οἱ ἄθεοι κυβερνήτες μας πνευματικά καί χριστιανικά; Ζητᾶμε νά θερίσουμε ἐκεῖ πού δέν σπείραμε; Ἄγνοήσαμε τή μεγάλη ἀλθθεια ὅτι ἡ Πολιτική γιά τούς ὀρθοδόξους ἀνήκει στήν Ποιμαντική καί ὄχι στήν ἐπαγγελματική πολιτική ἀλθτεία;

Ἄγιος Κωνσταντῖνος ἐμποδίσθηκε ἀπό τήν πολιτική νά γίνῃ ἄγιος; Ὁ Μ. Φώτιος ἔφθασε στήν ἀγιότητα ὦν διπλωμάτης, πρᾶγμα τό ὁποῖο συνέχισε καί μετά τή χειροτονία του, ὄχι ἀσκῶν τό διακόνημα αὐτό ἀλλά συμβουλευοντας τούς πολιτικούς.

Λοιπόν, «ἀφήνει κατά μέρος τή Βασιλεία των Οὐρανῶν» αὐτός πού ἀγωνίζεται νά γίνῃ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ «ὡς ἐν Οὐρανῷ καί ἐπί τῆς γῆς» (καθ' ὅτι πρόκριμα τῆς αἰωνίου ζωῆς εἶναι ἡ παρούσα ζωή) καί δέν τήν ἀφήνει αὐτός πού ἀσχολεῖται ἄσκοπα νά «κυνηγᾷ Κάρτες» σάν ἐπαίτης καί φτωχός συγγενής, ἐνῶ οἱ πολιτικοί οὐσιαστικά «ποιμαίνουν» ἀσύδοτοι καί ἀνεξέλεγκτοι μέ ὅλα τά Μέσα, δηλαδή ἐξαθλιώνουν τόν ταλαίπωρο λαό μας;

Ἡ ἀπάντηση μου δέν ἐξαντλεῖται στίς γραμμές αὐτές, εἶναι ἀπλή κατάθεση ἐπισημάνσεων. Ἡ ἀπάντησή μου δίδεται ἐπί τριετία ὀλόκληρη μέσα ἀπό τά κείμενά μου, μέ τά ὁποῖα ἀπαντῶ σέ ὅλες τίς θέσεις τῶν ἀντιφρονούντων στό ὑπό συζήτηση θέμα. Φαίνεται πῶς ἰσχύει ὁμως καί ἐδῶ αὐτό πού ἔγραψε ὁ Διονύσης Σαββόπουλος γιά τόν Κοεμτζῆ: «Ἐγώ μπηκα στόν κόπο τό δικό τους αὐτοί, ὁμως, δέν μπαίνουν στόν κόπο τό δικό μου.

Βασίλειος Ε. Βολουδάκης

Πρωτοπρεσβύτερος

Ἐπιστολή 2α

Πρός τήν ΟΡΘΟΔ. ΤΥΠΟΝ
Κύριε Διευθυντά τοῦ Ο.Τ. καίρειτε
καί Πατέρα Βασίλειε εὐλογεῖτε!

Πραγματικά μεγάλο συναγερμό δημιούργησε ἡ προηγούμενη ἐπιστολή μου πρὸς τόν Ο.Τ. Οἱ δίδυμες ἀπαντήσεις τόσο τῆς Συντάξεως τοῦ Ο.Τ. ὅσο καί τοῦ πατρός Βασιλείου Βολουδάκη μέ τό ἔντονα ἐπιθετικό πρὸς τό πρόσωπό μου περιεχόμενο ἦταν ὁμολογῶ πέραν ἀπό τίς προβλέψεις μου. Παρατρέχω τόν συγκεκριμένο, πλήν σαφέστατο, ὑπαινιγμό ὡς «αἰρετικοῦ» πού μοῦ ἀποδίδει ὁ π. Βασίλειος ἐν κατακλείδι τῆς ἀπαντήσεώς του γιά νά μιλήσω ἐπί τῆς οὐσίας τῶν θεμάτων.

Ἐγώ ὄχι μόνον δέν τόν θεωρῶ αἰρετικό τόν π. Βασίλειο, ἀλλά ἀντίθετα τόν δέχομαι ὡς ὀρθόδοξο κληρικό καί πέραν τούτου τόν ἀναγνωρίζω ὡς λίαν ἀγαπητό ἐν Χριστῷ ἀδελφό καί προσφιλή συλλειτουργό. Πιστεύω μάλιστα ὅτι πολλά μᾶς συνδέουν καί λίγα μᾶς χωρίζουν. Γιά τό θέμα τῆς Κάρτας τοῦ Πολίτη καί τά συναφῆ εἶναι προφανές ὅτι ἔχουμε διαφορετική τοποθέτηση.

Εἶναι ἐπίσης εὐλόγο, νομίζω, σέ αὐτή τήν ἱστορική καμπή νά ζητᾶμε πληροφορίες γιά τήν ἰδεολογική κατεύθυνση τῆς «μετά π. Μᾶρκο ἐποχῆς» τοῦ Ο.Τ. Δέν νομίζω ὅτι αὐτό εἶναι κακό. Οὔτε αὐτό σημαίνει ἐπίθεση καί μάλιστα ἄδικη κατά τοῦ Ο.Τ., ὅπως λανθασμένα τό ὑπολάβατε. Βέβαια καί ἀπό τίς δύο ἀπαντήσεις σας ἔμμεσα καί ἄμεσα μᾶς βοηθήσατε νά βγάλουμε τά σχετικά συμπεράσματα καί σᾶς εὐχαριστοῦμε.

Ὅσον ἀφορᾷ τό θέμα τῆς ἐμπλοκῆς στήν πολιτική μέ χριστιανικά λάβαρα καί θεολογικά προγράμματα δέν μπορῶ παρά νά εἶμαι ἰδιαίτερα ἐπιφυλακτικός. Σέ μιά Κοινωνία ἀποχρωματιζόμενη θρησκευτικά τί ρόλο μπορεῖ νά παίξει μιά χριστιανική Κυβέρνηση; Πρῶτον αὐτό εἶναι ἀνέφικτο γιατί γνωρίζουμε ὅτι ὁ Θεός δίνει ἄρχοντες κατά τίς καρδίες τῶν ἀνθρώπων καί Δεύτερον τό σημερινό κοινοβουλευτικό σύστημα εἶναι τόσο καλά «ναρκοθετημένο» πού εἶναι ἀδύνατον σέ κάποιον πού θέλει νά εἶναι ἀπόλυτα συνεπής μέ τίς χριστιανικές του πεποιθήσεις νά φτάσει ψηλά σιά Κρατικά ἀξιώματα. Μακάρι αὐτές οἱ ἐκτιμήσεις μου νά μὴν ἐπαληθευθοῦν καί νά κατορθώσετε νά πετύχετε σωτήριες παρεμβάσεις στό Ἑλληνικό Κοινοβούλιο.

Πέραν ἀπό ὅλα αὐτά σκεφθῆτε, π. Βασίλειε, ἂν εἶχαμε σήμερα μιά Χριστιανική Κυβέρνηση πού θά ἀποδεχόταν πλήρως τίς ἀρχές πού πρόσφατα δημοσίευσε ὁ Ο.Τ. περί Κάρτας τοῦ Πολίτη τί θά ἐπακολουθοῦσε. Ἡ ἀναφορά τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἄντιχρίστου θά ἦταν ἰδιώνυμο ποινικό ἀδίκημα καί ὁ

υπογράφων τό παρόν καθώς καί οί ὁμόφρονές του θά ἦταν στή φυλακή! Μία κυβέρνηση μέ «έτικέτα» χριστιανική θά ἦταν ἐπικίνδυνη πρῶτα γιά τούς ἴδιους τούς χριστιανούς. Σᾶς παραπέμπω στόν Καισαροπαπισμό τοῦ Βατικανοῦ!

Ὡς πρός τήν ἀναφορά σας στόν Μ. Κωνσταντῖνο: Ὁ Μ. Κωνσταντῖνος πολύ γρήγορα κατάλαβε –μέ τήν καθοδήγηση τοῦ ὀσίου Κορδούνης– ὅτι δέν πρέπει νά ἐμπλέκει τίς προσωπικές του θεολογικές ἀπόψεις στή πολιτική. Δέν κατευθυνόταν τό Κράτος ἀπό κανένα Πνευματικό του (πού στή προκειμένη περίπτωση ἦταν μᾶλλον ἀρειανόφρων). Γι' αὐτό καί συνεκάλεσε τήν Πρώτη Οἰκουμενική Σύνοδο.

Δέν μπορῶ ἀκόμη νά πιστέψω ὅτι ἀπό τούς 300 τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς δέν εἶναι οἱ περισσότεροί Χριστιανοί Ὁρθόδοξοι καί βαπτισμένοι. Ἄς ἀφήσουμε λοιπόν, πάτερ, τά τοῦ Καίσαρος στό Καίσαρα καί τά τοῦ Θεοῦ στό Θεό.

Ζητῶ ταπεινά συγγνώμη γιά ὅ,τι τυχόν σᾶς ἀδίκησα μέ τίς κρίσεις μου. Εὐλογεῖτε!

Μετά τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης.

Πρωτοπρεσβύτερος **Λάμπρος Φωτόπουλος**

Ἐφημέριος ἱ. Ναοῦ ἀγίου Κοσμᾶ Αἰτωλοῦ Ἀμαρουσίου

2η Ἀπάντηση π. Βασιλείου

Ἀγαπητέ π. Λάμπρο, εὐλογεῖτε!

Πραγματικά μοῦ εἶναι δύσκολο νά καταλάβω πῶς ὁ νηφάλιος καί συνετός νομικός πού ἐγνώρισα πρῖν ἀπό 25 χρόνια παρανοεῖ τόσο πολύ τά λόγια μου!

Χαρακτηρίζετε ἔντονα ἐπιθετικό τό περιεχόμενο τῆς ἀπαντήσεώς μου ἐπειδή ἀπαντῶ σέ ὅλες τίς κατηγορίες σας καί δέν τίς δέχομαι ἀδιαμαρτύρητα, ὅπως –κατά τή γνώμη σας– ἔπρεπε νά τίς δεχθεῖ καί ὁ Ο.Τ., τόν ὁποῖο καί αὐτόν κατηγορήσατε ὅτι ἀλλάζει τήν Παραδοσιακή του πορεία ἐπειδή δέν ταυτίζεται μέ τή γραμμή πού ἐσεῖς ἐκπροσωπεῖτε;

Γιατί αὐτή ἡ μονομερής εὐαισθησία, χωρίς νά ἐξετάζετε τό βάρος τῶν δικῶν σας ὄντως προσβλητικῶν λόγων; Ποιές φράσεις μου ἦσαν περιττές καί δέν ἀπαντοῦσαν σέ ὅλες τίς αἰτιάσεις σας; Μήπως σᾶς φάνηκαν βαριά τά λόγια μου ἐπειδή οἱ ἀπαντήσεις μου ἔδειξαν τίς πραγματικές διαστάσεις τῶν ἀξιώσεών σας;

Χαίρομαι πού οἱ ἀπαντήσεις μου στά περί Ἀντιχρίστου καί π. Παϊσίου σᾶς ἔπεισαν καί γι' αὐτό ἐπανέρχεσθε τώρα ἀποκλειστικά

στis περί πολιτικῆς θέσεις μου. Θα ἀπαντήσω ἐπιγραμματικά γιατί ἔχω περί τοῦ θέματος αὐτοῦ γράφει ἑκατοντάδες σελίδες!

1. Ποτέ δέν ὑποστήριξα ὅτι πρέπει νά ἐμπλακοῦν στήν πολιτική «χριστιανικά λάβαρα» ἀλλά τό νά ἀπαρτίσουν μιά ἀμιγῆ πολιτική Παράταξη ἀποκλειστικά ἐκκλησιαζόμενοι ἄνθρωποι. Εἶναι τόσο ἀποκρουστική αὐτή μου ἡ ἀποψη; Οἱ ἐκκλησιαζόμενοι κατά τή γνώμη σας δέν πρέπει σέ περίοδο Δημοκρατίας καί ἐλεύθερων ἐκλογῶν νά βρίσκονται καί μέσα στό Κοινοβούλιο, μέσα στό ΚΕΝΤΡΟ ΤΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ, ἀλλά πρέπει νά βρίσκονται μονίμως ἔξω, μπροστά στόν Ἄγνωστο Στρατιώτη διαμαρτυρόμενοι σάν φτωχοί συγγενεῖς;

2. Ρωτᾶτε τί ρόλο μπορεῖ νά παίξει σέ μιά ἀποχρωματισμένη θρησκευτικά Κοινωνία μιά χριστιανική Κυβέρνηση! Πῶς μπορῶ νά ἀπαντήσω σ' αὐτό τό ἐρώτημα χωρίς νά κινδυνεύσω νά κατηγορηθῶ ὅτι ἀπαντῶ ἐπιθετικά, ἀφοῦ, ὅπως θά ἔλεγε κάποιος ποδοσφαιρόφιλος, αὐτό τό ἐρώτημα εἶναι γιά νά βάλῃς γκόλ σέ κενή ἐστία;

Μά, ἀγαπητέ π. Λάμπρο, ἂν μιά ὀλόκληρη χριστιανική Κυβέρνηση δέν μπορεῖ, κατά τά λεγόμενά σας, νά κάνῃ τίποτα, τότε τί νόημα ἔχουν τά Συλλαλητήρια γιά τήν ἀποτροπή τῆς Κάρτας τοῦ Πολίτη; Περισσότερη ἀποτελεσματικότητα ἔχει ἓνα Συλλαλητήριο ἀπό μιά χριστιανική Κυβέρνηση πού δέν θά ἔκανε ποτέ ἐνέργειες πού προσκρούουν στis Ἄρχές, τίς Παραδόσεις καί τήν Πίστη τοῦ Λαοῦ μας;

Λέτε ὅτι εἶναι ἀνέφικτο νά ἀποκτήσουν κυβερνητικά ἀξιώματα οἱ χριστιανοί. Σᾶς διαφεύδει ἓνας ἄπειρος ἀριθμός ἀξιωματούχων ἀγίων καί Μαρτύρων καί, μάλιστα, σέ ἐποχές διωγμῶν τῆς Πίστεως. Ἄν λοιπόν τότε, πού ἐδιώκετο φανερά ἡ Πίστη ἀνεδείχθησαν χριστιανοί ἀξιωματοῦχοι, πῶς εἶναι αὐτό ἀνέφικτο σέ ἐποχή (ἔστω καί μερικῶς ἀποχριστιανισμένη), πού οἱ ἄρχοντες καί οἱ Κυβερνήσεις ἐκλέγονται καί ἀπό τούς ἐκκλησιαζομένους χριστιανούς; Γίνεται ἀνέφικτο μόνο ὅταν οἱ ἴδιοι οἱ κληρικοί μπερδεύουν τούς χριστιανούς, λέγοντάς τους, ὅπως ἐσεῖς π. Λάμπρο, ὅτι δέν μπορεῖτε νά πιστέψετε «ὅτι ἀπό τους 300 τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς δέν εἶναι οἱ περισσότεροι Χριστιανοί Ὁρθόδοξοι βαπτισμένοι» (!), γι' αὐτό καί πᾶνε καί τούς ψηφίζουν, καί, ἀπό τήν ἄλλη μεριά, ἐσεῖς ὁ ἴδιος τούς λέτε ὅτι ὀλόκληρη ἡ Κοινωνία εἶναι θρησκευτικά ἀποχρωματισμένη σέ τέτοιο βαθμό πού ἀκόμη καί χριστιανική Κυβέρνηση νά ἀναδειχθῆ δέν θά μπορέσῃ νά κάνῃ τίποτα! Ποιό ἀπό τά δύο

πιστεύετε, γιατί ἄλλιῶς καί οἱ χριστιανοί μπερδεύονται καί συζήτηση δέν μπορεῖ νά γίνη. Καί κάτι ἀκόμη. Εἶναι οἱ ἐκκλησιαζόμενοι χριστιανοί λιγώτεροι ἀπό τούς ψηφοφόρους τοῦ ΣΥ.ΡΙΖ.Α πού ἀναδεικνύει 13 βουλευτές; Ἐάν νάι, τότε πρὸς τί οἱ ἀγῶνες καί τὰ κατὰ καιροῦς “χριστιανικά νταηλίκια” πρὸς τίς ἐκάστοτε Ἑλληνικές Κυβερνήσεις γιά τήν προάσπιση τῶν Ἀξιῶν τοῦ Γένους μας;

3. Γιά τὰ περὶ ἰδιωνύμου ποινικοῦ ἀδικήματος σχετικά μέ μιὰ ὑποτιθέμενη χριστιανική Κυβέρνηση καί τήν Κάρτα τοῦ Πολίτη πού θά σᾶς ἔκαιγε στήν πυρά ἐπειδή ἔχετε διαφορετική γνώμη ἀπό μένα στά περὶ Ἀντιχρίστου, τό παραβλέπω. Σᾶς ὑπενθυμίζω ὅμως ὅτι ἐσεῖς μέν παραπονεθήκατε πὼς τάχα ἦταν ἔντονη ἡ ἀπάντησή μου, ἐνῶ ἐσεῖς εἴσθε ἐκεῖνος πού δίνετε χτυπήματα «κάτω ἀπό τή μέση». Πρὶν μιλήσετε γιά ποινικές καταδίκες σᾶς συνιστῶ νά ἐπισκεφθεῖτε στό διαδίκτυο τίς ἱστοσελίδες τῶν ἀνθρώπων τοῦ πνευματικοῦ σας περιβάλλοντος γιά νά θαυμάσετε ἀπολυταρχικό ἦθος καί τό ἐναντίον μου ὕβρεολογίό τους καί συγκρίνατε μέ τίς διακηρύξεις τῶν χριστιανῶν ἀνθρώπων πού ἀπαρτίζουν τήν Παράταξη ΚΟΙΝΩΝΙΑ καί τήν πραγματική ἀνεξιθρησκεία πού ἐπαγγέλλονται. Ἀλήθεια, δέν ἔχετε ἀντιληφθεῖ τό χρόνιο μένος τῶν «Βορείων Προαστίων» ἐναντίον μου, σάν νά ἦμουν ὁ χειρότερος ἐχθρός τους, καί ἂν νάι, δέν σᾶς προβληματίζει;

Ἡ συνέχεια τοῦ ἴδιου ἐρωτήματός σας μαρτυρεῖ πὼς δέν γνωρίζετε τί ἀκριβῶς ἔχω γράφει καί πὼς ἐννοῶ τήν πολιτική πού ταυτίζεται μέ τήν πνευματική ζωή. Νομίζετε πὼς πρεσβεύω αὐτά πού διακήρυσσε ὁ Ψαρουδάκης ἢ ὁ «συνεχιστής-διορθωτής» του, κ. Παπαθεμελῆς, γι' αὐτό γράφετε πὼς «μιὰ Κυβέρνηση μέ “ἐτικέτα” χριστιανική θά ἦταν ἐπικίνδυνη πρῶτα γιά τούς ἴδιους τούς χριστιανούς» καί, στή συνέχεια, μέ παραπέμπετε στόν Καισαροπαπισμό τοῦ Βατικανοῦ.

Αὐτό ἀποδεικνύει ὅτι δέν ἀπαντᾶτε σέ μένα ἀλλά σέ αὐτά πού ἐσεῖς νομίζετε ὅτι πρεσβεύω. Τί σχέση ἔχει ὁ Καισαροπαπισμός, στόν ὁποῖο οἱ ἴδιοι οἱ κληρικοί καί οἱ Ἐπίσκοποι καί πρῶτος ὁ Πάπας ἀσκοῦν καί τήν Πολιτική (κοσμική) καί τήν Ἱερατική Ἐξουσία, μέ τήν Κυβέρνηση ἐκκλησιαζομένων χριστιανῶν ἀνθρώπων πού συμβουλευόνται σέ πνευματικά θέματα τούς Πνευματικούς τους Πατέρες; Κατά τή γνώμη σας, ὅλοι οἱ ἐπιστημονικοί καί ἐπαγγελματικοί κλάδοι ἐπιτρέπεται νά ἔχουν καί νά συμβουλευόνται τούς Πνευματι-

κούς τους Πατέρες για όλες τις πτυχές τῆς ζωῆς καί τῶν δραστηριοτήτων τους καί μόνο οἱ Πολιτικοί ἀπαγορεύεται «διά ροπάλου» καί νά ἔχουν καί νά συμβουλευόμαστε Πνευματικούς Πατέρες; Τί εἶναι ἄραγε γιά σᾶς οἱ Πολιτικοί;

4. Ἀποκορύφωμα τῶν παρανοήσεων ἡ παραπομπή μου ἐκ μέρους σας στόν ἅγιο Κωνσταντίνο. Ποιός μίλησε γιά ἀνάμιξη τῶν χριστιανῶν Πολιτικῶν στά θεολογικά θέματα; Ἀντιθέτως μιῶ συνεχῶς γιά λήψη συμβουλῶν ἀπό Πνευματικούς ἐκ μέρους τῶν Πολιτικῶν. Σεῖς στήν προηγουμένη ἐπιστολή σας ὑποστηρίζατε ὅτι δέν πρέπει νά ἀφήσουν οἱ χριστιανοί τήν Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν καί νά ἀσχολοῦνται μέ τήν Πολιτική καί σᾶς ἔφερα ὡς ἀντίλογο ὅτι ὁ Μ. Κωνσταντῖνος δέν βλάφθηκε καθόλου ἀπό τήν Πολιτική ἀλλά ἐγινε καί ἅγιος. Ἡ σημερινή σας ἀνταπάντηση δέν σᾶς προσφέρει συνηγορία, γιατί οὔτε ποτέ ὑποστήριξα ὅτι οἱ χριστιανοί πολιτικοί εἶναι ἄβουλα ὄντα καί θά κινοῦνται σάν μαριονέττες ἀπό τοῦς Πνευματικούς, οὔτε ὁ Πνευματικός τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου ἦταν Ἀρειανόφρων, γιατί δέν ἦταν Πνευματικός του ὁ Εὐσέβιος Καισαρείας ἀλλά ὁ ἅγιος Σίλβεστρος!

Τελικά φαίνεται πῶς εἶναι ἀληθινό τό συμπέρασμα πού ἔβγαλα συζητῶντας τό θέμα Ἐκκλησία καί Πολιτική: Διαπίστωσα τό πόσο λίγο ἐκτιμοῦν πολλοί πνευματικοί τά πνευματικά τους παιδιά, ἀφοῦ, ὡσάκις γίνεται λόγος γιά ἐκκλησιαζομένους χριστιανούς Πολιτικούς, ὁ νοῦς τους πηγαίνει στίς μαριονέττες!

Ἀγαπητέ π. Λάμπρο, θά ἤθελα ἡ συζήτησή μας νά συνεχισθῇ ὅπουδήποτε θέλετε, γιατί πράγματι, ὅπως καί σεῖς, πιστεύω ὅτι περισσότερα μᾶς ἐνώνουν καί ἀπλῶς μᾶς χωρίζουν οἱ παρανοήσεις πού εἶναι φυσικό νά γίνονται ὅταν οἱ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί ἔχουν δυό δεκαετίες νά συζητήσουν ἀπό κοντά.

Στήν ἐνορία μας εἰσθε εὐπρόσδεκτος, ὅποτε θέλετε, ἀλλά καί στή δική σας ἐνορία μετά χαρᾶς θά εἶμαι παρῶν ἐφ' ὅσον αὐτό καί σᾶς βρίσκει σύμφωνο. Ζητῶ τή συγχώρησή σας γιά μιά καλή ἀρχή τῆς Ἁγίας Μ. Τεσσαρακοστῆς.

Μέ ἀδελφικό ἀσπασμό
Βασίλειος Ε. Βολουδάκης
 Πρωτοπρεσβύτερος

ΑΓΕΦΥΡΩΤΟ ΧΑΣΜΑ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΥ

Η παγκόσμια οικονομική κρίση και οι τρομακτικές της συνέπειες έχουν οδηγήσει τους οικονομολόγους να επανεξετάζουν και επαναξιολογούν το επιστημονικό τους πεδίο, να ανατρέχουν και να μελετούν την πορεία της οικονομικής σκέψης, ενώ πληθαίνουν αυτοί που διερωτώνται γιατί τα οικονομικά, τελικά, να θεωρούνται έπιστήμη, καθότι η πραγματική έπιστήμη προοδεύει και τα οικονομικά δέν προοδεύουν;

Εύλογα δημιουργείται σέ πολλούς η άπορία: Τί σχέση μπορεί να έχει η άναδρομή που κάνουν οι οικονομολόγοι μέ την 'Ορθόδοξη 'Ανατολική 'Εκκλησία και τους Πατέρες Της;

Και όμως όταν κανείς μελετήσει τους Πατέρες της 'Ορθοδοξίας διαπιστώνει ότι τα άναφερόμενα σέ αυτούς μπορεί να μήν συνιστούν συστηματική θεωρία, αλλά σίγουρα άποτελούν άθροισμα άρχων και πυχων της οικονομίας. Τό γεγονός αυτό, άφ' ενός έχει πολύ μεγάλο ενδιαφέρον γιά τους μελετητές της οικονομικής σκέψης, άφ' έτέρου η γνώση μιās τέτοιας παρακαταθήκης είναι ιδιαίτέρως χρήσιμη γιά έμās τους Χριστιανούς, ειδικά σήμερα που βιώνουμε μία τέτοια οικονομική κρίση.

'Ορθοδοξία και Οικονομικά

'Αρχικά λοιπόν θά άναφερθούμε, πολύ συνοπτικά, στην συνεισφορά της 'Ανατολικής 'Εκκλησίας στην Οικονομική Σκέψη, και τέλος θά προσπαθήσουμε να έντοπίσουμε μία κρίσιμη μεταστροφή-υποβάθμιση που καθόρισε και καθορίζει σέ μέγιστο βαθμό την Οικονομική 'Επιστήμη και πράξη μέχρι και σήμερα.

'Η θεολογική θεώρηση της οικονομίας θά ήταν δυνατόν να όνομασθεί μέ βάση τα θεολογικά κείμενα Θεοκεφαλαιοκρατία, έπειδή έχει ως άξιοματική βάση την άρχή ότι τα πάντα άνήκουν στο Θεό. Αύτός, ως Δημιουργός, είναι και ο 'Ιδιοκτήτης όχι μόνον της γης, αλλά όλoκληρου του Σύμπαντος. Παρεχώρησε όμως τή διαχείριση –και όχι την ιδιοκτησία– της γης στον άνθρωπο.

Στά μέσα του 4ου αίώνα οι Πατέρες της 'Εκκλησίας και ειδικότερα οι Τρεις 'Ιεράρχες όχι μόνο προσπάθησαν να έρμηνεύσουν τίς αίτίες που δημιουργούσαν την άνιση διανομή του πλούτου και των αγαθων, αλλά προχώρησαν και σέ προτάσεις γιά την επίλυση του προβλήματος αυτού.

Στηριζόμενοι σίς Γραφές, αλλά και σίς θέσεις τοῦ Πλάτωνα καί τοῦ Ἀριστοτέλη, καυτηριάζουν τό φαινόμενο τῆς τοκοληψίας, καί ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ σπανιότητα τῶν ἀγαθῶν δέν προκαλεῖται ἀπό τήν σπανιότητα τῶν μέσων παραγωγῆς, ἀλλά ἀπό τή συμπεριφορά τῶν ἀτόμων πού ἐπιδιώκουν νά μεγιστοποιήσουν τόν ἀτομικό τους πλοῦτο.

Σύμφωνα μέ τόν καθηγητή τοῦ Ε.Κ.Π.Α. Ἡλία Οἰκονόμου, ἄκρως ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ ἐξαιρετικά προωθημένη συλλογιστική τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου (τά ἀποσπάσματα πού παραθέτουμε εἶναι ἀπό τήν 10η ὁμιλία στήν Α΄ Ἐπιστολή πρὸς Κορινθίους) περί τῆς οἰκιοθελοῦς διαθέσεως τοῦ πλούτου ὡς τεκμηριώσεως τῆς ἰδιοκτησίας «Μή λές ὅτι καταναλώνω τά δικά μου καί ἀπολαμβάνω ἀπό τά δικά μου. Δέν προέρχονται ἀπό τά δικά σου, ἀλλά ἀπό τά ξένα. Τά λέω ξένα, ἐπειδή σύ θέλεις· ἐπειδή δικά σου θέλει ὁ Θεός νά εἶναι ὅσα σοῦ ἐμπιστεύθηκε γιά χάρη τῶν συνανθρώπων σου».

Συνεπῶς, ἡ διαλεκτική τῆς χρήσεως τοῦ πλούτου/κεφαλαίου μέ κριτήριο προσωπικούς ἢ κοινωνικούς λόγους ἐπηρεάζει τήν ἔννοια τῆς ἰδιοκτησίας του. Ἀναπτύσσεται μιά, ἐκ πρώτης ὄψεως, παράδοση διαλεκτική, σύμφωνα μέ τήν ὁποία ἡ ἀνάληψη τοῦ πλούτου/κεφαλαίου ὑπέρ τῶν ἐχόντων ἀνάγκην τεκμηριώνει τή διαχειριστική ἰδιοκτησία τοῦ κεφαλαιούχου. Ἀντιθέτως, ἡ χρήση γιά ἀποκλειστικῶς προσωπικούς σκοπούς ἀποδεικνύει τό ἀντίθετο, δηλαδή τή μή ἰδιοκτησία του· «γίνονται δέ δικά σου τά ξένα, ἂν τά καταναλώσεις σέ ἄλλους. Ἄν δέ τά καταναλώσεις χωρίς περιορισμό γιά σένα, ἔγιναν τά δικά σου ξένα».

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος αἰτιολογεῖ λοιπόν τήν παράδοση συλλογιστική του ὡς ἐνσυνείδητη ἀντίθεση στήν ἀπροκάλυπτη διακήρυξη τῆς ἐγωϊστικῆς ἀπολαύσεως τοῦ πλούτου ὡς δῆθεν δικαιώματος· («ἐπειδή χρησιμοποιοεῖς αὐτά (τά ἀγαθά) μέ ὠμότητα, καί λές ὅτι τά δικά μου γιά τή δική μου ἀπόλαυση εἶναι δίκαιο νά καταναλωθοῦν, γιά τό λόγο αὐτό ὀνομάζω αὐτά ξένα»).

Συμπερασματικῶς, ὑποστηρίζεται ὅτι τά διατιθέμενα στούς ἄλλους, ἐπιστρέφουν, λόγω τῆς κοινότητος τῶν σχέσεων, δηλαδή τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, σέ αὐτόν πού δαπανᾷ· «Ἄν δέ γίνουν κοινά, καί ἐκείνου (τοῦ ἔχοντος) καί ὄλων θά εἶναι δικά τους. Ἔτσι συμβαίνει καί μέ τά χρήματα, ἂν τά ἀπολαύσεις ἐσύ μόνος σου, καί ἐσύ ἔχασες· ἂν ὅμως τά κατέχεις μαζί μέ τούς ἄλλους, τότε περισσότερο θά εἶναι δικά σου, καί τότε θά ἀποκτήσεις τήν ὠφέλεια».

Μέχρι τήν ἄλωση τῆς Πόλης ἀπό τούς Φράγκους ἐμφανίζονται, πλήν τῶν Πατέρων, καί ἄλλοι ἀξιόλογοι ἐρευνητές τῆς οἰκονομικῆς σκέψης, ἀπό

τούς οποίους ξεχωρίζει ο πλατωνιστής φιλόσοφος Γεώργιος Γεμιστός Πλήθων.

Ἐνατολική καί Προτεσταντική Σχέση

Στό πέρασμα τῶν αἰώνων πού ἀκολουθοῦν ἀπό τήν πρό Κλασική οἰκονομική σκέψη (13ος αἰώνας μ.Χ. ἐμποροκρατία), τήν Κλασική, τούς Σοσιαλιστές, τούς Ὀριακούς, τήν Νεοκλασική Σχολή μέχρι τήν κεϋνσιανή ἐπανάσταση καί τήν ἐπικράτηση τοῦ σύγχρονου παγκοσμιοποιημένου καπιταλισμοῦ ἀπουσιάζει ἐντελῶς ἀπό τίς ζυμώσεις τῶν οἰκονομικῶν θεωριῶν καί προτάσεων ἡ σκέψη τοῦ Ἐνατολικοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἄς σταθοῦμε ὅμως στό παγκοσμίως ἐπικρατοῦν οἰκονομικό σύστημα: Μελετῶντας κανεῖς τό βιβλίό τοῦ σημαντικοῦ καί εὐφυοῦς γερμανοῦ κοινωνιολόγου Max Weber «Ἡ προτεσταντική ἠθική καί τό πνεῦμα τοῦ καπιταλισμοῦ», στό ὁποῖο ἀναλύεται διεξοδικά ἡ σχέση μεταξύ τῆς προτεσταντικῆς ἠθικῆς καί τοῦ πνεύματος τοῦ Καπιταλισμοῦ, ἀποκαλύπτει τό ἀγεφύρωτο χάσμα μεταξύ τῆς Ἐνατολικῆς καί τῆς Προτεσταντικῆς Σκέψης, καί συνεπῶς τό χάσμα τῆς Ὀρθοδοξίας μέ τόν Καπιταλισμό ἀπό ἄποψης φιλοσοφίας, δομῆς καί ὀργάνωσης. Ἀναφέρουμε τά ἐξῆς μόνο: Στήν Ἐνατολή Σκέψη δίνεται προτεραιότητα στήν κοινότητα τῶν σχέσεων, στήν Δυτική στό ἄτομο. Στήν Ἐνατολή, ἡ ἀμοιβή ταυτίζεται μέ τήν ἀνταπόδοση, στήν Δύση λογίζεται ὡς πρωταρχική ἐπιδίωξη τοῦ ἀτόμου στό “Θεῖο Κάλεσμα” (“calling” σύμφωνα μέ τόν Webber) γιά δημιουργία πλοῦτου. Στήν Ἐνατολή, ἐργασία=διακονία. Στήν Δύση, ἐργασία=ἐπάγγελμα=αὐτοσκοπός, δημιουργία κέρδους. Στήν Ἐνατολή ὁ ἄνθρωπος διαχειρίζεται τό φυσικό περιβάλλον στήν Δύση τό ἐκμεταλλεύεται (γιά τό λόγο αὐτό ἄλλωστε ὁ μέν ἀσκητισμός τοῦ Ἐνατολικοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπέφευγε ἔργα ἀλλοιώσεως τῆς θεϊκῆς δημιουργίας, ὁ δέ Δυτικός, ὅταν ἀπώθησε τήν ἐπιρροή τοῦ Ἐνατολικοῦ ἐνίσχυσε τή δραστηριότητά του γιά τήν ἐκμετάλλευση τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος).

Επομένως, ὅπως σημείωνει ὁ ἄριστος γνώστης τοῦ θέματος Μητροπολίτης Ναυπάκτου Ἱερόθεος: “ὁ Καπιταλισμός δέν μπορεῖ νά χωρέσει στήν διδασκαλία καί τόν τρόπο ζωῆς πού ἐπικρατεῖ στήν Ρωμοσύνη. Εἶναι γέννημα τοῦ δυτικοῦ ἀνθρώπου καί εἶναι προορισμένος γι’ αὐτόν.”

Ὁλοκληρώνοντας ἀναφέρουμε τήν διαπίστωση τοῦ καθηγητῆ κ. Οἰκονόμου: “Εἶναι προφανές ὅτι ἔχει ἐπέλθει στό πέρασμα τῶν αἰώνων πρακτική ὑποβάθμιση τῆς ἰδιαιτερότητας τοῦ ἀνθρώπου, ἀπό ἀξιώματος σέ παραγωγική καί καταναλωτική μονάδα, χωρίς προσωπικότητα. Ὁ διαφορισμός αὐτός σχετίζεται μέ τό διαφορισμό τῆς οἰκονομίας ἀπό τήν Ἐνατολική Ὀρθόδοξη Σκέψη. Ἡ Ὀρθοδοξία προβάλλει τόν ἄνθρωπο ὡς ἀξίωμα καί ὄχι ὡς ἀξία καί θεωρεῖ ὅτι αὐτός δέν εἶναι ἀναλώσιμος παραγωγός καί

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΠΟΥ ΜΑΣ ΣΤΗΡΙΖΟΥΝ

Εὐχαριστοῦμε τούς σεβαστούς ἐπιστολογράφους καί ἀναγνώστες μας πού γραπτῶς καί προφορικῶς μᾶς ἐνισχύουν καί μᾶς στηρίζουν. Τούς παρακαλοῦμε νά προσεύχονται γιά τήν μικρή μας ἀγωνιστική προσπάθεια.

« Ἄγαπητέ πάτερ Βασίλειε.

Ἔλαβα τό φ. 104 τοῦ περιοδικοῦ τῆς Ἐνορίας Σας “Ἐνοριακή Εὐλογία”. Κάθε φορά πού τό λαμβάνω, τό ἀπολαμβάνω. Γραμμένο μέ ἀπλότητα καί μέ νοήματα καθαρά, γιά οἰκοδομή· ὄχι γιά ἐντυπώσεις.

Ἰδιαίτερα στό τεῦχος αὐτό μοῦ ἄρεσε τό: Ἡ προσευχή Πάτερ ἡμῶν, πού μετέφρασε καί τό παρουσιάζει ὁ π. Ἡλίας Φρατσεάς. Μιλáει πολὺ ἔντονα γιά τήν ἀξία τῆς κατανόησης τῶν Εὐαγγελικῶν λόγων καί τῶν προσευχῶν. Τό ἐχάρηκα. Ὅπως καί πολλά ἄλλα.

Εὐχομαι πάντοτε καί σέ ὅλα νά εἶσθε ὁ καλός ποιμὴν. Στό χάος τῆς σημερινῆς ἐποχῆς, πού ἔχουν πλανηθῆ ὄχι ἓνα ἢ δύο, ἀλλά τά 99 ἢ 999, τό πρῶτο ζητούμενο ἀπό τόν Κύριο εἶναι τό οὐχί πορευθεῖς ἐπί τά ὄρη...;

Αἰωνία ἡ μνήμη τοῦ π. Ἐμμανουήλ, πού Σᾶς ἐγέννησε.

Μέ ἀγάπη πολλή καί βαθειά
καί μέ εὐχές

21.2.2011

† Ὁ Νικοπόλεως Μελέτιος

καταναλωτής. (Ὁ Μ. Φώτιος χρησιμοποίησε, τόν 8ο μ. Χ. αἰώνα, τόν ὄρο ἀξίωμα, γιά νά δηλώσει τήν ἰδιαίτερη σημασία τοῦ ἀνθρώπου καί ὄχι ἀπλῶς τίς δυνατότητες του γιά τή δημιουργία κεφαλαίου). Ἡ συνέπεια αὐτῆς τῆς υποβάθμισης ὑπῆρξε ἡ καταστροφή τῆς φύσεως καί ἡ ἀλλοίωση τῆς κοινωνικῆς συμβίωσης τοῦ ἀνθρώπου μέ τήν ἀποκλειστικῶς οἰκονομική ἀξιολόγηση ὄλων τῶν πυχῶν τῆς ζωῆς”.

Δημήτρης Νίκας

Βιβλιογραφία

- 1). Ἡλ. Οἰκονόμου, Θεολογική Οἰκολογία, Θεωρία καί Πράξη, Ἀθήνα 1994,
- 2)Συνοπική Ἱστορία Οἰκονομικῆς Σκέψης (Δρακόπουλος- Καραγιάννης)
- 3)The Eastern Christian Fathers on the Redistribution of Wealth –Karayiannis
- 4)Σεβ. Ναυπάκτου καί ἀγ. Βλασίου Ἱεροθέου, «Γέννημα καί θρέμμα Ρωμοί»

Σεβαστέ μου πάτερ Βασίλειε

μέ τήν εὐκαιρία τοῦ ἑκατοστοῦ τεύχους τοῦ περιοδικοῦ « Ἐνοριακή Εὐλογία» πού ἐκδίδετε στήν ἔνορία τοῦ Ἁγίου Νικολάου Πευκακίων μέ πρωτοβουλία σας ἀλλά καί τήν συνεργασία ἐκλεκτῶν συνεργατῶν σας ἐπιτρέψτε μου ταπεινά νά σᾶς συγχαρῶ γιά τά πολύπλευρο ἐκκλησιαστικό, ποιμαντικό καί κοινωνικό ἔργο σας.

Τό περιοδικό σας ξεχωρίζει στά ἐκκλησιαστικά περιοδικά διότι παρουσιάζει ὄχι μόνο τό ἔνοριακό σας ἔργο ἀλλά ἐπειδή ἐκθέτει καί προβληματισμούς γιά τήν σύγχρονη πνευματική καί κοινωνική κατάσταση στόν τόπο μας. Ἐκεῖνο πού τώρα ἀπομένει εἶναι ἡ ὑλοποίηση τῶν σκέψεων καί τῶν προτάσεων γιά εὐρύτερη δραστηριότητα τῶν ἔνοριῶν καί τῆς ἐκκλησίας γενικότερα. Γιά τήν κατήχηση τοῦ λαοῦ, τήν ἀντιμετώπιση τῶν αἰρέσεων, τήν πνευματική κατάρτιση τῆς νεολαίας μας, τήν κάλυψη τῶν ποιμαντικῶν ἀναγκῶν τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου καθῶς καί τήν κοινωνική καί πολιτιστική διακονία τοῦ λαοῦ μας.

Εὐχομαί ὁ Θεός νά εὐλογεῖ καί νά καρποφορεῖ τό πράγματι Θεάρεστο ἔργο σας.

Μέ ὀλόθερμες Εὐχές καί ἀδελφική ἀγάπη
Ἄρχιμ. **Νεκτάριος Κιοῦλος** Ἱεροκήρυξ
Διευθυντής τῆς Θρησκευτικῆς Ὑπηρεσίας
τῆς Ἑλληνικῆς Ἀστυνομίας

Σεβαστοί Πατέρες καί ἀγαπητοί ἀδελφοί, καλή καί εὐλογημένη χρονιά!

Ὅνομάζομαι π. Σισώης καί -χάριτι Θεοῦ- ἐδῶ καί μία εἰκοσαετία ζῶ στό Περιβόλι τῆς Παναγίας μας, τό Ἅγιον Ὄρος.

Ἐσχάτως ἔπεσαν στά χέρια μου τά δύο τελευταῖα τεύχη τοῦ ἀξιόλογου περιοδικοῦ σας, καί ἐντυπωσιάστηκα ἀπό τόν ὑπεύθυνο θεολογικά καί τεκμηριωμένο ἐπιστημονικά λόγο σας, πού τόσο (δυστυχῶς...) σπανίζει στίς ἡμέρες μας. Μέσα στήν ἀκατάσχετη, ἐπίμονη καί ἐν πολλοῖς φαιδρά «ἀντιχριστολογία» τῶν ἡμερῶν μας, τό χαριτωμένο Περιοδικό σας εἶναι μία πραγματική ὄαση!!! Θά ἤμουν εὐγνώμων ἂν ὑπῆρχε ἡ δυνατότητα (ἐναντι οἰασδήποτε συνδρομῆς) νά μοῦ τό ἀποστέλλετε στήν ταχυδρομική μου διεύθυνση: Τ.Θ. 100, 630 86 ΚΑΡΥΕΣ. ΑΓ. ΟΡΟΣ.

Σᾶς εὐχαριστῶ θερμά ἐκ τῶν προτέρων.

Ὁ Θεός νά εὐλογεῖ τή διακονία σας. Εὐχεσθε καί ὑπέρ ἡμῶν...

Ἱερομόναχος Σισώης»

ΑΠΟΣΤΑΓΜΑΤΑ ΟΜΙΛΙΩΝ-ΣΥΖΗΤΗΣΕΩΝ μέ θέμα τίς «**ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΙΣ**» τοῦ Ἁγ. Αὐγουστίνου καί Ὁμιλητή τόν π. Βασίλειον Βολουδάκη

Οἱ ὁμιλίες-συζητήσεις μέ ὄδηγό τό ἀνωτέρω βιβλίο τοῦ ἁγίου Αὐγουστίνου συνεχίζονται στήν Πνευματική μας Ἐστία. Θά συνεχίσουμε στό σημείωμά μας αὐτό, τήν παράθεση ἀποσταγμάτων τῆς ἀναλύσεως τοῦ π. Βασιλείου στή γενική θεματική ἐνότητα «**Ὁ ΘΑΝΑΤΟΣ ΕΝΟΣ ΦΙΛΟΥ**».

Πόσο ἀγαπούμε τόν Θεό;

Ὁ Θεός μέ τόν κανόνα Του μετράει τήν ἀγάπη τοῦ κάθε ἀνθρώπου. « Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ», ἐνῶ ἐμεῖς εἴμαστε ὀξύθυμοι. « Ἡ ἀγάπη χρηστεύεται», ἐνῶ ἐμεῖς δέν ἔχουμε χρηστότητα καί χρηστοθήθεια. « Ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ», ἐνῶ ἐμεῖς ζηλεύουμε τούς συνανθρώπους μας. « Ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται». Δέν ἔχει «φτιασίδια» ἡ ἀγάπη, δέν κάνει ὑπερβολικές ἐπιδείξεις. «Οὐ φυσιοῦται». Δέν φουσκώνει σάν διάνος, δέν ὑπερηφανεύεται. «Οὐκ ἀσχημονεῖ». Δέν κάνει ἀσχημοσύνες, αἰσχροτήτες. «Οὐ ζητεῖ τά ἑαυτῆς». Δέν πρέπει νά ζητάει ἕνας ἄνθρωπος νά κάνουν οἱ ἄλλοι αὐτό πού θέλει, ἀλλά ἐκεῖνος νά κάνει αὐτό πού θέλουν οἱ ἄλλοι ὅταν δέν προσκρούει στό θέλημα τοῦ Θεοῦ. «Οὐ λογίζεται τό κακόν». Σέ αὐτό τό σημείο κοβόμαστε ὅλοι. Δέν προβιβάζεται κανεῖς μας! Τό κακό εἶναι ἄγνωστο γιά τόν ἄνθρωπο πού ἀγαπάει ὅπως ὁ Θεός. Δέν τό βάζει καθόλου μέ τό νοῦ του. «Οὐ χαίρει ἐπί τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δέ τῇ ἀληθείᾳ». «Πάντα στέγει». Ὅλα τά σκεπάζει, τά καλύπτει, τά δικαιολογεῖ. «Πάντα πιστεύει». Ποῦ ὑπάρχει πιστός ἄνθρωπος σήμερα; «Πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει. Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει». Ὅ,τι καί νά κάνει ὁ ἄλλος ἄνθρωπος μέσα μας δέν πρέπει νά «ξεπέφτει». Δέν πρέπει νά ἀναστέλλονται τά αἰσθήματά μας γι' αὐτόν. Ὅταν ὅλες αὐτές οἱ προϋποθέσεις ἀπουσιάζουν, σημαίνει ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἄρρωστος. Τέτοια τέλεια ἀγάπη ἔχει πρωτίστως καί ἀποκλειστικῶς ὁ Θεός. Ἐτσι ἐξηγεῖται γιατί δέν ἀλλάζουν τά αἰσθήματά του ἀπέναντί μας ὅ,τι κι ἄν κάνουμε. Εὐτυχῶς, βέβαια, γιά ἐμαῶς.

Γιά νά κρίνει κανεῖς πρέπει ἀπαραιτήτως νά εἶναι ψυχικά ὑγιής

Δέν πρέπει νά ἀπορρίπτουμε ἕναν ἄνθρωπο πού μιλάει ἀπότομα,

οὔτε νά ἐπαινοῦμε κάποιον πού εἶναι ὑπερβολικά εὐσυγκίνητος. Γι' αὐτό μᾶς εἶπε ὁ Χριστός «μή κρίνετε κατ' ὄψιν». Δέν εἶναι εὐκόλο νά κρίνουμε ἐμεῖς ποιός κάνει τό σωστό σέ κάθε περίπτωση. Ἐμεῖς διαπιστώνουμε τίς διάφορες καταστάσεις πού παρατηροῦμε γύρω μας καί πρέπει ὁ καθένας μας νά χρησιμοποιεῖ αὐτές τίς διαπιστώσεις σάν γνώμονα γιά νά δεῖ τόν ἑαυτό του. Διότι ὅταν ἐγώ, γιά παράδειγμα, ἀρχίζω τούς λυγμούς πηγαίνοντας στό νοσοκομεῖο καί βλέποντας κάποιον πού πάσχει δέν εἶναι σίγουρο ὅτι κλαίω γι' αὐτόν. Μπορεῖ νά κλαίω ἐπειδή φοβᾶμαι ὅτι θά ἔρθω στή θέση του καί «μεταφράζω» τό φόβο μου σέ φιλανθρωπία. Ἄν, ὅμως, ἤμουν φιλόανθρωπος θά δικαιολογοῦσα κι αὐτόν πού φέρεται μέ σκληρότητα, λέγοντας ὅτι θέλει νά ἐμψυχώσει τόν ἄλλο. Ἀντίθετα, ἐγώ κατηγορῶ ἐκείνον πού δέν μοῦ μοιάζει ἄρα ἀποκλείεται νά εἶμαι φιλόανθρωπος. Ὁ καθένας μας πρέπει νά κρίνει αὐστηρά τόν ἑαυτό του καί πολύ ἐπιεικῶς τούς ἄλλους ἄν θέλει νά γίνῃ ψυχικά ὑγιής. Οὔτε ὁ ὑπερβολικά συναισθηματικός ἄνθρωπος εἶναι καλύτερος οὔτε ὁ παγερός εἶναι ὁ χειρότερος. Διότι αὐτό πού φαίνεται ἐξωτερικά καί τό ἀντιλαμβανόμαστε ἐμεῖς κι οἱ ἄλλοι δέν εἶναι ὅλη ἡ πραγματικότητα. Εἶναι αὐτό πού ἀντιλαμβανόμαστε μέ τή συγκεκριμένη ἄρρωστη κατάσταση, στήν ὁποία βρισκόμαστε καί μέ τά προσωπικά μας κριτήρια. **Γιά νά κρίνει κανείς πρέπει ἀπαραιτήτως νά εἶναι ψυχικά ὑγιής.** Δέν μπορεῖ νά κρίνει ὁ ψυχρός καί συγκρατημένος ἄνθρωπος τόν συναισθηματικό ἢ τόν ὑπερβολικά κοινωνικό καί ἐνθουσιώδη διότι εἶναι ἐκ τῶν προτέρων προκατελημμένος ἐναντίον τους ὡς διαφορετικός ἀπό αὐτούς. Συνεπῶς, δέν εἶναι τόσο εὐκόλο νά ποῦμε ποιός εἶναι ὑγιέστερος τοῦ ἑαυτοῦ μας. Αὐτό πού εἶναι σωτήριο γιά ἐμᾶς εἶναι τό νά ἀσχοληθοῦμε μέ τόν ἑαυτό μας καί νά τόν ἀνακρίνουμε ὅσο πῶς πολύ μπορούμε. Ὅποιος ἀπελευθερώνει ξαφνικά τό συναισθημά του δέν τό ἀπελευθερώνει ἐπειδή τό θέλει. Εἶναι κάτι πού γίνεται ἀκούσια καί βίαια, ὅπως μέ τήν ἀπελευθέρωση τοῦ στομάχου διά τοῦ ἐμετοῦ. Ὅταν ὑπάρχει βίαιη ἀπελευθέρωση τοῦ συναισθήματος εἶναι ἄκομψη, ὅπως κι ὁ ἐμετός καί συνοδεύεται ἀπό ἄσχημες ἐκδηλώσεις. Γι' αὐτό τότε ἀπαιτεῖται καί «φαρμακευτική» ὑποστήριξη ὥστε νά κατασταλεῖ αὐτή ἡ πνευματική ἀσθένεια καί νά βοηθηθεῖ ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος νά ἐπιβληθῇ στόν ἑαυτό του.

Ἄννα Μανωλάκη

Δικηγόρος

Η ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΑΠΟΚΡΙΑ ΤΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΜΑΣ

Επειδή ἀσχολοῦμαι μέ τό θέατρο, ἀποφάσισα νά πάω στήν αἴθουσα τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου Ρουμελιωτῶν ὅπου θά δινόταν, τήν Κυριακή 27 Φεβρουαρίου, ἡ θεατρική παράσταση πού εἶχε ἀναγγελθεῖ στό τεῦχος Φεβρουαρίου. Καί ἀντί νά παρακολουθήσω μιά ἐρασιτεχνική θεατρική

παράσταση, ἔξ η σ α μιά γιορτή πού εἶχε ὀργανώσει τό Νεανικό Κέντρο τῆς Ἐνορίας τοῦ Ἁγίου Νικολάου Πευκακίων Ἀθηνῶν.

Φεῖδομαι τοῦ χώρου τοῦ περιοδικοῦ καί τοῦ χρόνου τῶν ἀναγνωστῶν περιοριζόμενος νά καταθέσω πολύ λίγα σέ σχέση μέ αὐτά πού θά ἔπρεπε νά γράψω. Γνωρίζω ὅτι ἀδικῶ τοὺς διοργανωτές τῆς γιορτῆς καί τοὺς συντελεστές τῆς παραστάσεως πού ἀπετέλεσε τόν πυρήνα τῆς. Καί αὐτά πού προηγήθηκαν εἶναι ἀσφαλῶς πολύ περισσότερα ἀπό αὐτά πού ἀπολαύσαμε.

Μπορούμε νά ἐκτιμήσουμε τί ἔχει προηγηθεῖ γιά νά δημιουργηθεῖ ἕνα ποτήρι ἀπόσταγμα οἴνου πού ἀπολαμβάνουμε;

Καί ἡ γιορτή καί ἡ θεατρική παράσταση τοῦ ἔργου τῆς πρεσβυτέρας

Νινέττας Βολουδάκη “**Ὁ Δούκας καί ὁ Κηπουρός**”, ἐμπνευσμένο ἀπό δύο παραμύθια τοῦ **Ἄντερσεν**, δέν μᾶς προσέφεραν μόνον **καθαρή ψυχαγωγία**. Μικρό πρᾶγμα; Εἶχαν πνευματική, θεολογική, ἐκκλησιολογική, κοινωνιολογική καί πολιτική διάσταση.

Τί καί ποιούς νά ἐπαινέσει κανεῖς χωρίς νά διακινδυνεύσει νά ἀδικήσει φανερούς καί ἀφανεῖς ἐργάτες, ἐθελοντές αὐτῆς τῆς εὐλογημένης ἐκφάνσεως τῆς ζωῆς μιᾶς ζωντανῆς ἐνορίας; Τούς τεχνικούς, τά σκηνικά, τά κοστούμια τοῦ πλήθους τῶν προσώπων, ἐνός εὐρύτατου φάσματος ἡλικιῶν, τήν σκηνική παρουσία μικρῶν καί μεγάλων;

Εἰσπράξαμε μηνύματα ἀπό τόν χαιρετισμό τοῦ **π. Πασχάλη Γρίβα**, τήν εἰσαγωγή τῆς **κ. Μαρίας Διαμαντῆ**, τόν λόγο τοῦ ἔργου, τήν ὑπόθεση του, τό ποίημα τοῦ **π. Νικολάου Φίλια** πρὸς τοὺς “ἡθοποιούς”, τόν πρόεδρο τοῦ Π. Κ. Ρουμελιωτῶν **κ. Γεώργιο Κουβέλη** καί τόν ἐπίλογο τοῦ **π. Βασιλείου Βολουδάκη** μέ τίς εὐστοχες πνευματικές προεκτάσεις ἀπό τό ἔργο.

Τά χειροκροτήματά μας ἀμυδρή ἔκφραση τῆς εὐφροσύνης πού ἐνιώσαμε. Ἐγκάρδιες εὐχαριστίες γιά τίς σκέψεις καί τά συναισθήματα πού πυροδότησαν γιορτή καί παράσταση.

Νίκος Τσιρόνης

Η ΕΝΟΡΙΑ ΩΣ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΡΙΟ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΑΤΗΧΗΣΕΩΣ

Όμιλίες με σκοπό νά βοηθηθοῦμε στήν
πνευματική μας ζωή γίνονται στήν Ένορία μας:

Κάθε **ΚΥΡΙΑΚΗ** πρωί, μετά τήν
Θ. Λειτουργία, ἀπό τίς **11:30** ἕως τίς
1:30 τό μεσημέρι, στήν Πνευματική
μας Έστία (ὁδός Μαυρομιχάλη 96),
μέ γενικό θέμα «**Τό βιβλίό “Έξομολογήσεις” τοῦ Ἁγίου Αὐγουστίνου: Τά προβλήματα τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου “χθές καί σήμερον” τά αὐτά**».

Κατά τήν διάρκεια τῆς ἀναπόξεως
τοῦ θέματος γίνεται διάλογος μέ τούς
ἀκροατές.

Πρό τῆς ἐνάρξεως τῆς ὁμιλίας παρα-
τίθεται δωρεάν ἕνα μικρό πρόγευμα
πρός ἀναψυχήν τῶν προσερχομένων
εὐθύς μετά τή Θ. Λειτουργία.

Στήν ἴδια Πνευματική **ΕΣΤΙΑ**, Μαυρομιχάλη **96**,
γίνονται κάθε **Τρίτη** :

📖 Τά **ΘΕΟΛΟΓΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ** μέ γενικό θέμα:
«**Πόσο χριστιανική εἶναι ἡ “χριστιανική” Βιοηθική;**», 6 - 7 μ.μ.

📖 Ἡ **ΣΧΟΛΗ ΣΥΖΥΓΩΝ & ΓΟΝΕΩΝ** ἀρχίζει ἀμέσως μετά, 7 - 8 μ.μ.
Ἵπεύθυνος Συνάξεων: π. **Βασίλειος Βολουδάκης**.

📖 Κάθε **ΤΕΤΑΡΤΗ** ἀπόγευμα, στό Παρεκκλήσιο τοῦ Ἁγ. Νεκταρίου μετά τόν
Ἑσπερινό καί τήν Παράκληση οἱ ὁμιλίες ἔχουν γενικό θέμα: «**Θέματα ἀπό
τὴν Παλαιά καί τὴν Καινή Διαθήκη**».
Ἵπεύθυνος - Συντονιστής: π. **Φίλιππος Μίαρης**.

